

Naročnina mesečno
12 Lir, za inozem-
stvo 20 Lir — po-
deljska letna o-
leto 34 Lir, za
inozemstvo 50 Lir.
Ček. rač. Ljubljana
10.650 za naročnino
in 10.349 za inserate.

Podružnice:
Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje Italijanskega in tuje-
ga izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Izhaja vsak dan s jutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redakcija, Amministratore: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Telefon 4001-4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

SCOVENE

Abbonamenti: Mese
12 Lire; Estero, me-
se 20 Lire, Edizione
domenica, anno 34
Lire, Estero 50 Lire.
C. C. P. Lubiana
10.650 per gli abbo-
namenti; 10.349 per
le inserzioni.
Filiale:
Novo mesto.

Nad 3000 ujetnikov v Marmariki

Število ujetnikov pri Got el Ualebu je naraslo že nad 3000, število topov na 128, oklepnih vozil pa na 100
Med ujetniki je tudi angleški general — 14 angleških letal sestreljenih

Vojno poročilo št. 733

Glavni Stan Italijanskih Oboroženih Sil ob-
javlja:

Uspeh osnih čet na bojišču pri Got el Ua-
lebu je zavzel še večji obseg: med ujetniki, ka-
terih število je naraslo že nad 3000, je tudi an-
gleški general, poveljnik 1. angleške oklepne bri-
gade. Tudi število zajetih topov se je pomnožilo
na 128, število oklepnih vozil na 100 ter število
avtomobilov na okoli 200. V naše roke je padlo
veliko avtomatskega orožja in opreme.

Pretekli dnevi so se v bojih posebno odlikovale
nemške oklepne divizije in motorizirana divizija
»Trieste«.

Sovražni protinapadi so bili takoj odbiti.

Letalstvo je nadaljevalo z napadi na sovražni-
kovo zaledje, kjer je bilo več požarov in eksplo-
zij. V bojih z italijanskimi in nemškimi lovskimi
letali je angleško letalstvo izgubilo 10 letal.

Eno naše letalo se ni vrnilo, druga pa so bila
poškodovana.

Bombniki in lovci so napadli letališče v Mi-
kabbi in v letalskih bojih sestrelili štiri »Spit-
fire«.

Naša letala so severno od Nilovega iz-
liva zadela srednjeveliki sovražni parnik in ga
hudo poškodovale.

Angleška letala so izvedla napad na okolico
S. Antiocha in Cagliarija. V zadnjem kraju
sta bili dve osebi ubiti, 15 pa ranjenih.

Vzhodno bojišče, 3. junija. AS. Posebni dopis-
nik agencije Stelani poroča:

Med zmagovitimi napadi na uničenje sovra-
žnih sil, stisnjenih med klešče v žepu pri Izju-
mu južno od Harkova, je letalstvo italijanskega
ekspedicijskega zbora sodelovalo v plemeniti juna-
ški tekmi z nemškimi tovariši. S pogodnimi lovski-
mi križarjenji, ki so onemogočila sovražniku ogle-
dovanje in nadzorovanje nad gibanjem motorizi-
ranih nemških vozil, s spremljevanjem zavezniških
oglednikov in bombnikov, z uničevalnimi nastopi
zoper boljše, v žepu zaprte čete, se je itali-
jansko lovsko letalstvo izkazovalo od zore do
mraka, ne da bi si bilo dovolilo oddiha. Pri teh
nastopih so plemenito sodelovali njegovi piloti, ra-
dostni, da morejo dokazovati svojo hrabrost ter
prispevati za skupno zmago.

V prav malo dneh kar se da žive delavnosti,
ki je trdo preskusila telesni odpor pilotov, so le-
teli na tisoče ur ter so z nemškimi letalstvom za-
gotovili zaveznikom popolno oblast na nebu. V
teh dneh zmage, ki so zanesljiv pogoj za veličast-
ne dogodke, ki bodo trdno ostali v zgodovini, ve-
lja premisliti vee težave, prestane med hudo zim-
sko dobo ter se spomniti preteklosti, ki je prinesla
zmago nad sovražnikom, iz česar je mogoče dobiti
močno pobudo za bližnje nastope.

Berlin, 3. junija. AS. Nemški današnji jutranji
listi prinašajo na prvih straneh poročila, da je
Duce sprejel poveljnika italijanskega ekspedici-
jskega zbora v Rusiji, generala Messeja, ki je po-
dal Duceju važno poročilo o podrobnem poteku
delovanja italijanskih čet na vzhodnem bojišču in
o sijajnih nastopih in uspehih pri številnih bitkah
na odseku, ki jim je bil zaupan.

»Börsen Zeitung« nato dodaja važen kome-
ntar, v katerem med drugim pravi, da se je itali-

jansko-nemško sodelovanje udeležilo v popolni
meri na treh različnih bojiščih: na libijskem bo-
jišču, na vzhodnem bojišču ter na morju, kjer so
Osene pomorske in letalske sile samo v mesecu
maju potopile več kakor milijon ton sovražnega
trgoveškega ladjstva, kar je veekakor mogočen
uspeh tega izdatnega sodelovanja, ki bo tudi za-
gotovilo končno zmago, ki bo takšnemu sodelo-
vanju neobhodno sledila.

Nemško vojno poročilo

Boji na raznih odsekih vzhodnega bojišča - Canterbury zopet bombardiran
Se en angleški strahovalni polet nad Nemčijo

Hitlerjev glavni stan, 3. junija. Nemško vrhov.
poveljstvo objavlja:

Na srednjem odseku vzhodnega bojišča
so krajevni napadi omogočili uničenje obkoljenih
sovražnih skupin. V teh bojih je izgubil sovražnik
nad 1500 mrtvih, 2000 ujetnikov, 54 topov, 287
metalecev granat in strojnih pušk ter tri tanke in
štiri letala. Nenadni sovražni napad na neko di-
vizijo se je izjalovil z visokimi izgubami. Na bo-
jišču je obležalo nad 400 mrtvih.

Na severnem odseku trajajo trdi krajevni
boji v močvirnatih predelih pri Volhovu. Nem-
ški napadi so odrezali sovražniku važne preskrbo-
valne zveze. Sovražnikovi protinapadi so izpodle-
teli in pri tem je bilo s pomočjo strmoglavih letal
pokončanih 32 sovjetskih tankov.

V vodah Črnega morja so bojna letala
potopila iz sovjetske ladijske spremljave 3000-ton-
sko petrolejsko ladjo.

V pristanišču pri Murmansku so strmo-
glava letala s težkimi bombami zadela šest veli-
kih tovornih in prevoznih ladij.

V času od 21. maja do 1. junija so Sovjeti
izgubili 610 letal. Od tega jih je bilo sestreljenih
49% v zračnih bojih, 74 jih je sestrelila protiletal-
ska obramba, 14 kopna vojska, ostanek pa je bil
uničen na tleh. V istem času je bilo na vzhodnem
bojišču izgubljenih 53 nemških letal.

V Severni Afriki se boji nadaljuje.

Tudi preteklo noč je bilo mesto Canter-
bury napadeno z lahкими in težkimi razdalnimi
bombami, kakor tudi z 10.000 zažigalnimi bom-
bami.

Pri poletih nad rokavsko obalo in pri po-
letih posameznih angleških bombnikov nad za-
hodno Nemčijo je večeraj lovska obramba
skupno z mornariškim topništvom sestrelila 20
sovražnih letal. Eno nemško letalo pogrešajo.

Angleško letalstvo je v noči na 3. junij iz-
vedlo strahovalne polete na več krajev v zahod-
ni Nemčiji. Večji požari so bili posebno ve-
liki na stanovanjskih četrtih ter na javnih zgrad-
bah. Nočni lovci so s protiletalsko obrambo se-
strelili 14 napadajočih bombnikov.

Dočim navaja angleška propaganda 20.000
mrtvih kot uspeh letalskega napada na Köln, se
ugotavlja, da je obžalovati 200 mrtvih žrtev tega
napada.

Berlin, 3. jun. AS. Govoreč o bojih na južnem
odseku vzhodnega bojišča, nemški tisk danes zju-
traj povečuje velik delež italijanskih vojakov, ki
so ga dali in ga še dajejo na bojišču. Glasilo nem-
ških oboroženih sil »Börsen Zeitung« poroča, da
so v noči na 1. junij italijanske in nemške napa-
dalne čete dosegle velik uspeh. Zavezniške arma-
de so presenetile precejšnje sovražne sile, ki so
hotele preiti v ofenzivo, ter tako zopet prevr-
nile in prekrizale nasprotniške račune in zadale
boljševikom zelo hude krvave izgube.

Bolgarija se ne boji ameriških groženj

Sofija, 3. jun. AS. Sofijski politični krogi so
popolnoma hladnokrvni z ozirom na sporočilo, da
se je Roosevelt odločil zahtevati od severnoame-
riškega kongresa, naj napove vojno Bolgariji. Iro-
nično pripominjajo, da je to le Rooseveltova
teatralna gesta, s katero bi rad popravil nara-
ščajočo nezadovoljstvo v Združenih državah. Bol-
garski uradni krogi se še dobro spominjajo na
neprekinjene vrste protibolgarskih spletk, zločin-
ov in sabotažnih poskusov, ki so jih zagrešili
severnoameriški diplomati v Bolgariji pred ukini-
tvijo diplomatskih odnosov med Bolgarijo in

Združenimi državami. Škandalozno obnašanje ame-
riškega poslanika Earla med njegovim bivanjem
v Sofiji je dokazal svetovni tisk, in Rooseveltov
predstavnik je v Bolgariji zapustil le spomin or-
ganizatorja zarot proti varnosti bolgarske države.

Drugi Amerikane, ki je ostal Bolgarom v
spominu zaradi svojega podtalnega delovanja, je
žalostni in zloglasni polkovnik Donovan, ki je kot
posebni Rooseveltov odposlanec na Balkanu or-
ganiziral atentate in državne udare, kakor državni
udar v Belgradu, ki se je končal z razpadom biv-
še Jugoslavije. Združene države so se obnašale
do Bolgarije vedno ošabno in v Sofiji izjavljajo,
da je bil najčustnejši način ameriškega obnašanja
do Bolgarije — pritisk na bolgarske državnike.

Bolgarski general Zaimov ustreljen

Sofija, 3. jun. AS. Smrtno obsodbo nad gene-
ralom Zaimovim, ki se je pregrešil z vohunštvom
na korist Sovjetske Rusije, je bila izpolnjena več-
raj zjutraj. Generala so ustrelili.

Požar na petrolejski ladji v Tampicu

Buenos Aires, 3. junija. AS. Mehška vlada je
uradno potrdila, da je nastal v pristanišču Tam-
pico požar na neki severnoameriški ladji. Uradno
poročilo pravi, da je požar nastal po nesreči. Me-
hiško vladno poročilo tudi priznava, da je bilo pri
tem pet mehiških mrtvih in 11 ranjenih ter dva
mrtva Amerikane in 14 ranjenih.

Čungking v jeklenem objemu

Bitke divjajo v 24 kitajskih provincah — Najhujši boji so v Čekjangu,
Sansiju in Junanu

Tokio, 3. junija. AS. Japonske sile, ki napre-
dujejo proti severu ob železniški progi Kanton-
Hankov, so večeraj prispele na levi breg reke
Telke in jo nato prekoračile. Drugi japonski od-
delki so danes zjutraj pregnali nasprotno četo, ki
so bile razpršene po nekem hribu 15 km zahodno
ob Cungve, tretja japonska skupina pa je zasedla
Jinghangajo na železniški progi Kanton-Hankov.

Tokio, 3. junija. AS. Japonski vojni dopisniki
poročajo iz različnih bojišč, da je po sedanjih ja-
panski ofenzivi v Čekjangu, Junanu in drugih ki-
tajskih provincah vojaški položaj kitajske vlade
v Čungkingu postal kritičen. Japonska je v boju
proti Čangkajšku in proti kitajskim komunistom
poslala velik del svojega vojaštva in napada na
različnih bojiščih. Sovražnik se tega zaveda in je
zato zbral v Čekjangu nič manj kakor 30 divizij,
da bi se z njimi uprl japonskemu vdiranju. Čang-
kajšek je izročil poveljstvo obrambe v Čekjangu

enemu svojih najzvestejših namestnikov, generalu
Ku Cutungu. Jekleni obroč okoli Čungkinga se
vedno bolj stiska in premenjanje vojnega gradiva
od mornarke strani je za Kitajsko le še lep spomin
na preteklost. Izločitev birmaneške ceste, postopno
zavojevanje Junana in drugi japonski udarci na
vseh straneh bodo po mnenju japonskih dopisni-
kov kmalu žalostno odjeknili v Čungkingu.

Sanghaj, 3. junija. AS. Japonski napad na Ki-
tajsko se nadaljuje in položaj je za Kitajce vedno
nevarnejši. Japonski pritisk je izredno nevaren
v Kantonu, poleg tega divjajo bitke zdaj v nič
manj kakor 24 provincah. Kitajci nujno obupen
odpor pri Čekjangu in Kiansiju, toda ta odpor
je tudi zadnji. Prav tako je blizu Anhveja kitajski
položaj zelo slab in Hangking, mesto ob severnem
toku reke Jange, je v nevarnosti. Kitajske izgube
so zelo velike tako v moštvu kakor v orožju.

Pomen nove pogodbe med Nemčijo in Turčijo

Nemčija hoče Turčijo osvoboditi stoletne ruske grožnje glede Dardanel

Berlin, 3. junija. AS. Nemški diplomatski za-
stopnik je na vprašanje novinarjev glede turško-
nemške pogodbe podal tole izjavo:

»Za sedaj nisem pooblaščen, da bi razlagal
uradno poročilo, še manj da bi pojasnjeval po-
drobnosti o pogodbi, ki dovoljuje — kakor je
znano — Turčiji kredit 100 milijonov mark za
nakup orožja v Nemčiji. Uradno poročilo je dosti
zgovorno; kvečjemu lahko povzamemo nekaj na-
čelnih pojmov, ki so bila objavljena že ob drugi
prilici in zadevajo gospodarske odnose med Ber-

linom in Ankarom. Ti odnosi so čedalje bolj pri-
srčni. Med Nemčijo in Turčijo ni nikdar bilo —
in tudi ni moglo biti — nobenih sporov. Na-
sprotno: med njima je zmeraj vladala tesna
družnost skupnih koristi zlasti v gospodarstvu,
ar se ne da trditi za anglo-sasanske sile, ki so
v rednih časih s Turčijo imele le okrnjene tr-
govske zveze. Dejstvo je, da Turčija v gospodar-
skem pogledu sodi k evropski celini, kjer lahko
na najbolj uspešen način razvije svoje življenjske
koristi. Nemčija je že od vsega početka z iskreno
ljubeznijo spremljala turško revolucijo ter vedno
upoštevala, da ima Turčija pravično in zakonito
zgodovinsko poslanstvo, da brani morsko ožino.
Boj proti boljševizmu, ki ga Nemčija in nje-
ni zavezniki bijejo, ima namen osvoboditi Evro-
po, torej tudi Turčijo od stoletne ruske grožnje
glede Dardanel.«

Ob koncu se je predstavnik dotaknil še vti-
sa, ki ga je vest o pogodbi vzbudila v tujini:
»Novica je posebno v anglo-saksonskih deželah
vplivala kakor bomba.«

Novinarji so glede pogodbe vprašali še voja-
škega predstavnika za mnenje. Ta je jedrnatno
odgovoril: »Dejstvo, da se je Turčija odločila za
nakup orožja v Nemčiji, dokazuje, da je to orožje
mnogo boljše kakor vojni izdelki drugih dežel,
ne glede na to, da pošiljke iz drugih dežel tež-
ko dosežejo do cilja.«

Lyttleton v Washingtonu

Angleškim in ameriškim načrtom je na poti vedno ista ovira - prevoz
po morju

Lisbona, 3. junija. AS. O pogovorih, ki jih vodi
v Washingtonu posebni angleški odposlanec Lyt-
tleton se je izvedelo na pristojnih mestih, da gre
za nadaljevanje posvetov, ki so bili že pred tedni
med Churchillom, Hopkinsom in Marshallom. Ka-
kor je znano, so takrat govorili, da je neobhodno
potrebno vistostmeriti vojno proizvodnjo v vseh an-
glosakških zavezniških državah. Očividno je, da
Churchillovi pogovori s Hopkinsom in Marshallom
niso privedli do nikakih praktičnih sklepov in da
jih je moral zdaj znova začeti Lyttleton. Vpraša-
nje, za katero gre, ima na poti skoraj nepremostli-
ve ovire. Gre za to, da naj bi vsaka država napela
vse svoje sile za tisto vojno proizvodnjo, ki naj-

bolj odgovarja njenim industrijskim virom in zmož-
nostim, da bi se tako izognili dvojnemu delu. Mi-
slijo med drugim na standardizacijo proizvodnje,
katere koli vrste, tako da je dotično orožje lahko
uporabljali na katerem koli bojišču. Toda ta veliki
načrt bi bil lahko izveden le, če bi ga ne zadrž-
vala neka velika ovira, to je prevoz po morju.

Ker Angleži in Amerikanci stalno izgubljajo
toliko ladij, je padla misel, naj bi osredotočili svo
vojno proizvodnjo v Anglijo. Toda ta misel se ne
da uresničiti, ker s tem vprašanje prevoza še ni
odpravljeno, kajti namesto izdelanega orožja bi po-
tem pač morali voziti v Anglijo surovine.

Povratak nemških diplomatov iz Amerike

Frankfurt, 3. junija. AS: Večera so se pripeljali
s posebnim vlakom v Frankfurt nemški diplomati
iz Brazilije in Paragvaja. Bilo jih je 250. Med njimi
je bil tudi nemški vojaški pribočnik v Rio de Ja-
neiru.

Rudarske stavke v Angliji

Lisbona, 3. junija. AS: V Angliji se nadalju-
jejo stavke v premogovnih rudnikih. Tisoči rudar-
jev so v različnih angleških pokrajinah trdno od-
ločili prisiliti svoje lastnike, naj jim povišajo
mezde. Angleški listi pišejo, da je obžalovanja-
vredno, če morajo v času, ko na vseh straneh za-
htevajo povečanje vojne proizvodnje, angleški ru-
darji na ta način nastopati. Zahteve rudarjev so
kaj razumljive, če se pomisli, da delavci in delav-
ke v orožarnah zaslužijo dvakrat toliko kakor ru-
darji.

Konec luksuznih vlakov v USA

Stockholm, 3. junija. AS: »Svenska Dagbladet«
poroča iz Newyorka, da bodo s 15. junijem v Zdu-
ženih državah odpravljeni luksuzni vlaki.

Pomanjkanje sladkorja

Lisbona, 3. junija. AS: Med Anglijo in Zdu-
ženimi državami je prišlo do prepira zaradi slad-
korja iz Kube. Angleški poslanik v Kubi Forbes
je prispel v London, kjer naj bi se odločilo vpra-
šanje nakupa celotnega sladkornega pridelka v
Kubi v letu 1942. Izvedelo se je, da bodo del tega
sladkorja kupili na osnovi zakona o posojilu in
najemu.

Umor fašista Nikola Zita

Ljubljana, 3. junija 1942-XX.

Dne 1. junija ob 21.30 zvečer je kot žrtev komunistične zasede padel fašist Nikola Zito.

Nicola Zito se je rodil v Napoliju dne 17. marca 1905 in se je vpisal v stranko PNF v letu 1928 (ob drugem naboru), ter je že od najzgodnejše mladosti pokazal ves zanos za tisto črno srjajo, ki jo je ves let nosil s ponosom in z vero. Tudi on je rasteel v zanosni žoli fašizma, kakor vsa italijanska mladina, ki se danes vojskuje na raznih bojiščih, ljubil je borbo, ljubil je boj.

Tudi v športnih krogih so mnogi poznali njegovo neustrašenost in njegovo navdušenje, potem ko je pridobil naslov narodnega prvaka, se je večkrat podal v tujino, kjer je v številnih športnih prireditvah branil barve Italije.

Ob začetku te vojne je ponovno zaprosil, da bi ga poslali v operacijsko zono in končno se mu je posrečilo, da so ga poslali v to pokrajino, da bi zasedel mesto atašerja pri zvezi bojevnikiških fašistov v Ljubljani.

Njegova smrt je izredno velika izguba za ljubljanski fašizem, izguba, ki gotovo ne bo odstranjena, niti tedaj, ko bodo njegovi starejši tovariši skvadrima in strelskih jarkov iz vse vojne maščevali njegovo žrtev. Njegova žrtev pa bo še bolj za bleščala, ko bodo ob luči zmage popolnoma odstranjeni sovražniki civilizacije in pravice.

Uradni razglasi

Razredni izpiti na realni gimnaziji v Kočevju

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je izdal naslednjo naredbo:

Clen 1. Dijaki realne gimnazije v Kočevju smejo opravljati razredne izpite brez plačila takse.

Clen 2. Razredni izpiti tako za dijakke kakor za kandidate privatiste bodo od 1. julija dalje, iz vzemši IV. in VIII. razred, za katere bodo od 20. do 30. junija.

Clen 3. Nižji in višji tečajni izpiti bodo od 15. julija dalje.

Clen 4. Izpiti v jesenskem roku, ki bodo od 1. septembra dalje, smejo opravljati dijaki te gimnazije, ki bi se ne zglasili k izpitem v sedanjem roku, kakor tudi tisti, ki izpita ne bi napravili, ne glede na število predmetov, iz katerih so padli.

Da se jim dovoli opravljati izpit v jesenskem roku, morajo dijaki obiskovati pouk, ki se zanje priredi v poletnih mesecih.

Predpisi za izpite na srednjih šolah pokrajine

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je izdal naslednjo naredbo:

Clen 1. — Na bivših jugoslovanskih srednjih šolah vseh vrst veljajo glede izpitolov predpisi, ki so veljali pod bivšo jugoslovansko vlado, s spremembami iz naslednjih členov.

Clen 2. — Izpitnim komisijam za zrelostne, diplomske in odhodne izpite predsedujejo v obeh rokih komisariji, ki jih imenuje ministrstvo za narodno prosveto sporazumno z Visokim komisaratom. Če bi odposlanci ne mogli izpolniti svoje naloge ali če se ministrstvo imenovanju komisarijev odpove, jih imenuje Visoki komisar.

Izpitne komisije za završne izpite IV. gimnazijskega in IV. mešanoskolskega razreda kakor tudi za sprejemne izpite na gimnazije imenuje šolski komisar pri Visokem komisaratu.

Clen 3. — Razporeditev izpitolov določa iz posamezne šole šolski komisar iz člena 2.

Za sprejemni izpit na gimnazije se dovoljuje samo en rok na koncu velikih počitnic.

Clen 4. — Določbe o izpitolih predmetih pri zaključnih izpitolih vseh vrst se spreminjajo takole:

a) uvaja se izpit iz italijanskega jezika s pis-meno in ustno izkušnjo;

b) negativni izid izpita iz slovenskega jezika ne preprečuje kandidatu nadaljevanja izpita;

c) kjer je bil predpisan izpit iz samo enega tujega jezika, se ta odpravlja; kjer je bil predpisan izpit iz več kot enega tujega jezika, ostane obvezen izpit samo iz enega jezika, po kandidatu izbirni;

d) izpiti iz zgodovinskih predmetov se poenotijo in obsegajo snov, ki je bila obdelana v zadnjem letu;

e) izpit iz zemljepisja se posebej reduje in obsega snov, ki se je obdelala v zadnjem letu.

Clen 5. — Predmeti gimnazijskega sprejemnega izpita so sledeči:

a) skušnje, pismene ali risalne: slovenski jezik, risanje, računstvo in geometrija;

b) ustne skušnje: slovenski jezik, računstvo in geometrija, splošna izobrazba.

Clen 6. — Kolikor gre za pristupitev k po-pravnim izpitolom, se dovoljuje popravi izpit iz italijanskega jezika neodvisno od ocene v drugih predmetih.

Neogibni pogoj za pristupitev k takemu iz-

Nicola Zito je padel, kakor vedo pasti vsi fašisti in se je bojeval, dasi je bil izdajalsko in gnusno zadet iz za hrbta. In zanj brez strahu smrti se bodo bojevali njegovi tovariši proti tistemu ostanku slo-činstva, ki je v službi zlata raznih narodov in so sovražniki odkritega boja. Ti sovražniki si v svoji veliki nevednosti domislija, da bodo mogli zavreti razvoj civilizacije, ki je vzkliła v imenu pravice in pod ponovnimi znaki Previdnosti, ko menijo, da bodo uspeli z umorom enega njenih predstavnikov. Kakor vedno pa bodo ti padli za Italijane, kakor tudi za civilni zbor Slovenije, ki že ima svoje mučenike, hrana in tisti plamen, ki že nad 20 let zmaguje za pravični mir.

Za ta plamen pa je tudi Nicola Zito, mučenec ljubljanskega fašizma, žrtvovalec svoje mlade življen-je za tisto, kar je oltar naše neizmerni strasti, ko je žrtvoval najvišji materi, svoji domovini.

Njegovi zvesti tovariši so ga dvignili, potem ko je bil zadet od izdajalskega svinca, toda njegovo obličje je ostalo bleščeče od tistega notranjega ognja, ki ga je ožarjevalo, ko je občutil vso lepoto žrtve za ideje.

Sedaj ga pa fašisti stražijo tam v tisti žalni sobi, ki so jo pripravili na sedežu federacije, in sicer v tisti sobi, kjer je prebil ure svojega dela. Budno ga čuvajo, ko kroje svoj gnus in ponavljajo svojo prisego, medtem pa se njegovo ime pridru-žuje zboru padlih za revolucijo.

pitu je redno obiskovanje poletnih pripravljajnih tečajev, ki jih priredi šolska oblast.

Clen 7. — Ta naredba, ki razveljavlja vse na-sprotujoče in z njo ne združljive določbe, stopi v veljavo z objavo v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Nova podružnica Banco di Roma v Ljubljani

V soboto, 23. maja se je odprla v Ljubljani nova podružnica Banco di Roma.

Odkar je bila vključena Ljubljanska pokraji-na v novo politično območje, je stalno predmet vseh ukrepov, potrebnih za njen procvit v okviru gospodarske celote Italije. Ljubljana je trgovin-sko in industrijsko središče največje važnosti, pomembno zvezana z Nemčijo, Hrvaščino, Mad-zarsko in Dalmacijo, pa seveda tudi iz Italijo, ter bo v novem gospodarskem redu vsekar črpal koristi iz bančne ureditve, kakršno ji zdaj stavlja Banco di Roma na razpolago.

S podružnicami v Fiumi, Triestu, Udinu in Veneciji, ki so tako rekoč pred vrati Ljubljanske pokrajine, z uredjenim delovanjem tega zavoda na obeh jadranskih obalah in z njegovo srednje-morsko-vzhodno organizacijo, izpolnjenostjo že 35 let, bo Banco di Roma nedvomno nudila novi pokrajini Italije obširno kreditno pomoč, ki bo v stanju mogočno ojačati njen gospodarskih vzpon.

Drobne gospodarske

Seja izvršilnega odbora Pokr. zveze deloda-jalcev. Te dni je bila prva seja izvršilnega odbora Pokrajinske zveze delodajalcev, na kateri so bili odobreni računski zaključki včlanjenih združenj za leto 1941. Nadalje so bili odobreni tudi proračuni zveze ter včlanjenih združenj za tekoče leto in

Zbor oddelkov GILL-a

Ljubljana, 3. junija 1942-XX.

V nedeljo, dne 31. maja je ob deseti uri na sedežu GILL-a Zvezni Poveljnik v naravnosti pod-poveljnika, zveznega nadzornika in vseh voditeljev iz središča pregledal v zboru moške in ženske od-delke GILL-a v Ljubljani.

Organizirane, ki so bili zbrani na majhnem trgu pred sedežem, in sicer v polni opremljeni, po slovesnem dvigu zastave pregledal poveljnik, ki je po pregledu zbranih oddelkov prišel na tribuno, ki je bila za to pripravljena, in je pohvalil mladino zaradi načina, kako so se zbrali, in pohvalil je tudi voditelje zaradi njihovega vztrajnega in trdovrat-nega dela.

Nato je razdelil diplome zmagovalcem zveznih iger, nekaj izkaznic za 20. leto ter znake podvodi-teljem oddelkov, ki so srečno opravili izpite dne 14. maja.

Preden je zapustil organizirane, se je udeležil športnih tekem XX. leta moških in ženskih oddel-kov, ki so pod vodstvom izkušenih strokovnjakov GILL-a mogli doseči tako visoko stopnjo priprave.

Zbor se je zaključil s slovesnostjo zaslave in s pozdravom Kralju in Duceju.

Razsodiščni odbor v grafični stroki

Razsodiščni odbor, sklican zaradi rešitve pred-metnega spora in sestavljen iz predsednika dr. At-tilija Apollonija, imenovanega od Vis. komisarja ter iz članov: Maksa Hrovatina in dr. Adolfa Golie, imenovanih od Pokrajinske zveze deloda-jalcev, Zdenka Bačiča in dr. Adolfa Vogelnika, ki je pozneje bil nadomeščen s Filipom Uratnikom, imenovanih od Pokrajinske delavske zveze, je po zaslisanju strank na ustni razpravi z dne 19. maja t. l. in po vlogu v pisemne vloge, ki sta jih stranki predložili razsodiščnemu odboru in si jih hkrati vzajemno izmenjali, ter po temeljitem pre-tresu vseh izjav, soglasno odločil: I. Grafičnemu delavstvu se prizna pravica na zvišanje mezd na podlagi kolektivne delovne pogodbe iz leta 1936, ki je prenehala veljati dne 30. junija 1941-XIX, a je znova stopila v veljavo po naredbi Vis. komisarja z dne 2. julija 1941-XIX, št. — II. Upoštevajoč od 1. julija do tek. meseca nastalo zvišanje cen živ-ljenjskih potrebščin in okoliščine, v katerih je ed-daj grafična industrija v Ljubljanski pokrajini, se ta povišek določa na 20 % mezd, ki so jih na dan 1. julija 1941-XIX prejeli delavci vseh v zgoraj navedeni kolektivni pogodbi navedenih kategorij. — III. Ta povišek se mora izplačati počeniš s 1. februarjem 1942-XX. — IV. Določitev nove pod-lage za ugotovitev izpremembe draginje se pre-pušta svobodnemu dogovoru strank v novi ko-lektivni pogodbi, za katero se pogajanja že v teku. Zoper to odločbo po zakonu ni pravnega sred-etva.

Popravek naredbe o cenah vina

V naredbi z dne 6. maja 1942-XX št. 83 o cenah vin, objavljeni v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino z dne 9. maja 1942-XX št. 37, se člen 4, popravlja takole:

»Za vrnjeno ali ne s seboj vzeto posodo ima kupec pravico do povračila naslednjega najmanj-sega zneska: za buteljko 2 litrov 2.50 L, za bu-teljko 1 litra 1.50 L, za buteljko pol litra 1.30 L, za steklenico 2 litrov 1 L za opletenko 25 L.

Gospodarstvo

višina prispevkov delodajalcev za ta združenja. Končno je izvršilni odbor obravnaval tudi vprašanje sindikalne vključitve nekaterih panog, ki še niso včlane v enem izmed štirih Zvezji pripada-jotih združenj.

Zvišanje glavnice. Nacionalna družba za uvoz lesa v Romi bo zvišala glavnico od 5 na 20 milio-nov lir.

Zagrebske družbe. Zagrebški Titanit izpreme-ni svoje ime v D. d. za eksplozivne in kemične pro-izvode. Glavnica se zviša od 4 na 8 milij. kun. — Preslica, d. d. za tekstilno industrijo, izkazuje za lansko leto pri glavnici 2.5 in rezervah 6.88 milij. kun za leto 1941 izgube 428.595 kun (1940 3.347.317). Družba namerava zvišati glavnico. — Pokorny, zagrebska tvornica likerjev, je sklenila prenehati z likvidacijo in spremeni pravila. Bilanca za leto 1940 izkazuje pri glavnici 3.75 milij. kun in upni-kih 6.34 milij. kun izgube 963.425 kun. — Našičko ribogojstvo, d. d. izkazuje pri glavnici 1 milij. kun in rezervah 1.7 milij. kun 390.054 kun čistega dobička.

Dve novi tvornici olja na Hrvaškem. Na Hrvaškem obstoja sedaj ena tvornica olja, 4 tvor-nice bučnega olja in okoli 50 ročnih obratov — steklarske olja. Ker pričakujejo, da bo letos na raz-polago mnogo oljaric, nameravajo zgraditi v Za-grebu in Osijeku dve novi tvornici olja, ki bosta imeli naprave za rafiniranje in ekstrahiranje.

Prehranjevalni ukrepi v Srbiji. Generalni po-oblaščenec za gospodarstvo je odredil, da morajo kmetije zadržati količine kornice in pšenice od-dati za prehrano mest. V interesu načrtne raz-delitve blaga če prepovedan vsak zasebni prevoz moke, žita, živine, mesa, mesnih izdelkov ter ma-sti, v kolikor za to ni dano posebno dovoljenje. Zelenjavo in sadje, krompir, jajca, perutnino, sir, mleko in maslo se lahko še naprej prosto uvažajo v Beograd, vendar se to blago sme kupovati samo po uradno določenih najvišjih cenah.

Nemški obrtniki morajo izvrševati predvsem popravila. Vodja obrtništva v Reichu je izdal na-redbo, po kateri morajo odslej razne skupine obrt-nikov, t. j. predvsem v oblačilni stroki, krojači in modistke, krojačice in klobučarji izdelovati na novo izdelke samo tedaj, ko popolnoma končajo svoja po-pravljajna dela. Izrečno je prepovedano odbijati naročila za popravilo oblek in klobukov z izgovor-om, da imajo preveč dela z izdelovanjem. Nadalje pravi odredba, da morajo modistke dati vedno prednost ženam, ki delajo in ki imajo mnogo otrok ter onim, ki potrebujejo žalne klobuke. Pokrajins-ke organizacije morajo strogo nadzorovati nove predpise in bo prekršitev teh predpisov imela za posledico težke kazni.

Melioracijski načrt v Švici je dosegel že četr-to etapo. Melioriranih bo skupno okoli 310.000 hektarjev zemlje.

Kanadski vojni stroški so od začetka vojne pa doslej narasli na 3.447 milij. dolarjev.

Alessandro Nicotera:

„Zgodovina in ustanove fašizma“

Po mnogih predavanjih v našem radu o fašizmu, njegovem nastanku in delu je izšla sedaj prva knjiga, ki je nalašč prirejena in na-pisana za Slovence z namenom, da bi jo vsak dobro razumel, da bi tako prežet dobre volje iz-nie, izvajal one zaključke, ki zagonejo njega in položaj slovenskega naroda v sedanjem izred-nem zgodovinskem trenutku in njegovo usodo v bližnji bodočnosti, kakor pisec sam pravi.

Knjiga je napisal Alessandro Nicotera, po-nižil pa jo je prof. Koder Ivan in obsega 156 strani. Prestavljalec se je potrudil in je prevod prav dober in se lepo bere. Knjiga je napisana z velikim zanosom — saj govori o enem od naj-večjih italijanskih preporoditeljev, zbranemu od usode, Benitu Mussoliniju in v blestečem, pe-strem slogu, ki je nasičen z občudovanja vred-nimi in v zgodovini edinstvenimi slavnimi deli, ki jih je fašizem s čudovito voljo in odločno drznostjo izvedel in jih še izvaja.

Pisec je snov razdelil na štiritridaset od-stavkov, v katerih obravnava vsako vejo posebej »tetalstvo, mornarico, milico, narodno fašistič-no stranko, športno obnovo, industrijsko avtar-kijo, javna dela, vojsko, trgovino itd.). Skratka, piše o vsem, kar se je Vodji zelo potrebno stvariti za napredek in boljšo usodo italijans-kega naroda, o izrednem poslanstvu Vodje: ustvariti italijanski narod in mu dati edinstvo in velikega novega duha o pohodu na Rim in v zgoščen obliki pokaže vso zgodovino in raz-voj fašizma.

Fašistična revolucija, za razliko od dru-gih, ima to originalno svojstvo, da se ni vsilila s krujo ali državnim udarom. V prvem času je prevzela oblast z nezadržanim narodnim giban-jem, lahko rečemo z ustajo, v drugem času pa se je uveljavila z zakonito uvedbo revolucionar-nih načel v državni organizem, ki je postal z naknadnimi in primernimi razvojnimi ukrepi totalitarno fašističen. S temi besedami pisec prikaže orodje in smer vsega gibanja.

Po svetovni vojni se je Italija znašla v hudi duhovni in gospodarski krizi. V duhovni zaradi kopice raznih demagoških političnih strank, zlasti komunistične, ki je poznala vse drugo, samo narodnosti ne, kar danes lahko od blizu gle-damo. (O tem piše jasno tudi Andreas Majiochi v knjigi: Kirurgovo življenje, kjer pisatelj pretresljivo pokaže, kakšnega zaničevanja so bili deležni tisti junaki borci, ki so dali svojo kri in zdravje za domovino, pa so njih moskov-ski preganjalci zaničevali potem, ko so vojno preživeli v varnem zavetju. Kako je padla av-toriteta in vse moralne dobrine! Prizadeto po vojni, so zavezniki Italijo ogoljufali in si plen sami razdelili, njo pa pustili. Kako je bilo v duši pravega Italijana! Vse je kazalo, da se bo vse izobilo, v tem strašnem koncu. V najhujši uri pa je stopil na plan mož izrednih sposob-nosti, gorečega srca in čudovite drzne volje, z navdno in srečno roko zagrabil za krmilo in ga uravnal v pravo smer. Vodil se je kmalu po-srečilo, da je duhovno zedinil ves italijanski narod, zopet uvedel avtoriteto države, potem pa uredil državne finance in javno službovanje. Tako so se izpolnile besede, ki jih je Majiochiju rekel neki inozemec po atentatu v milanskem gledališču: »Vaša dežela je lepa. Toda vi volite pravega moža na pravem mestu.

Knjiga je zelo lep prikaz in vzpodbuda, kako je treba narod prav ljubiti in mu prav služiti. Pisec knjige je k izredno posrečenemu sintetičnemu prikazu ogromne tuarine le čestititi.

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino in Poveljnik XI. Armadnega zbora

objavljata

v zvezi z razglasom z dne 24. aprila 1924/XX:

V noči na 23. maj so v Vevčah neki komunisti vdrlji v hišo nekega Slovence, ki je odklonil, da bi sledil njihovem zločinskemu delovanju in so ga ubili ter pobili vse druge člane njegove družine.

Dne 14. maja so v Dolah partizani izdajalsko ubili Slovence, ker je gojil čuvstva, nasprotna komunistom.

Dne 16. maja je v Vrhpolju skupina upornikov zajela neoboroženega italijanskega državljana.

Dne 16. maja so oboroženi elementi ustavili pri Krnovu avtobus javnega prometa in odvabili s seboj dva gasilca in sicer enega Slovence, drugi pa je bil italijanski državljani in so stihotapili ne-kaj zavojev korespondence.

V noči na 16. maj so neki saboterji povzročili iztirjenje vlaka.

Izvajajoč razglas z dne 24. aprila in ker je potekel predpisani čas, da ne bi bili odkrili zločince, je bila odredjena ustrelitev šest oseb, ki so zanesljivo krive terorističnega in komunističnega delovanja.

Usmrtilitev je bila izvršena dne 29. maja ob 5.50.

Bismarckovo slovo

(Iz spominov princa Bülowa.)

Bismarckov odstop je imel za takojšnjo posledico to, da v na-sprotju z rusko željo pogodba o medsebojni pomoči ni bila ob-javljena. Zaman je g. Giers izjavil, da bi se car Aleksander III. nasproti svojem osebnemu nagujenju čutil prisiljenega zvezati se s Francijo, če odbijemo obnovitev pogodbe. Marschall, ki je nado-mestil Herberta Bismarcka pri državnem tajništvu, in Holstein sta nagovarjala Caprivija, da bi pogodbe ne obnovili. Marschall je bil tedaj pravi »minister zunanjih zadev«, kakor ga je označil Bis-marck s kruto ironijo ob njegovem imenovanju za državnega tajnika. Bil je popolnoma pod Holsteinovim vplivom, ki je s svojo zagri-zenostjo, mejejo včasih na pretirano strast, dal po padcu velikega vodje duška svojemu sovraštvu do Rusov in je hotel delati vse drugače kot Bismarck, ki ga je zdaj zaničeval, prej pa izdal.

Kakor je Bismarck predvideval, je imela odpoved pogodbe o medsebojni pomoči za takojšnjo in avtomatično posledico sklenitev rusko-francoske zveze. Z maja 1890 je bil pred nedavnim odstavl-jeni voditelj panslavistov Černjajev spet imenovan v vrhovni štab in postavljen za člana Višjega vojnega sveta. V istem trenutku sta car in carica ostenativno obiskala francosko razstavo v Moskvi. 23. julija je francosko brodovje pod poveljstvom admirala Gervaisa obiskalo Kronstadt, kjer sta ga ljudstvo in ruska posadka navdu-šeno pozdravili. Veliki vojvoda Aleksej, vrhovni poveljnik ruske mornarice, je priredil slajno pojedino na čast admirala Gervaisa, njegovega štaba in poveljnikov francoskih ladij. Car in carica sta prišla na krov francoske poveljniške ladje »Marengo«. Pri nekem obedu, prirejenem v Peterhofu na čast francoske mornarice, je car napil predsednika francoske republike, nato pa je ruska godba zaigrala »Marseillaise«, ki jo je car stoji in razglašal poslušal. Viljem II., ki je na nesrečo pogosto povečeval majhne stvari, važ-nosti velikih pa nikdar ni znal preceniti, je več kakor enkrat pro-

slavljat kot »odločilne datume« dogodke brez pomembnosti. Toda trenutke, ko se je car odkril, da bi poslušal vojaško himno fran-coske revolucije, je bil resnično zgodovinski trenutek. Predstavljal je konec rusko-pruskega prijateljstva, osnovanega na političnih in-tereh in globokih čustvih prijateljstva, ki je držalo osemdeset let. S previdnostjo in sposobnostjo se je bilo še mogoče izogniti pre-lo in vojni z Rusijo, toda ves svet je vedel, da odnosi med dvema severnima cesarstvi niso več isti. Po carjevi brzojavki predsedniku Carnotu in napitnici admirala Gervaisa v Moskvi nihče v Evropi ni več dvomil v obstoj zavezniške pogodbe in vojaških dogovorov med Francijo in Rusijo. Prejšnji francoski poslanik La-boulaye, dober in flegmatičen možiček, je bil odpoklican, na nje-govo mesto pa so poslali anega najbolj bleščečih francoskih diplo-matov grofa de Montebello. V obdobju nekaj mesecev je svet spre-menil svoj obraz. Tudi Viljem II. je kmalu spoznal posledice od-povedi pogodbe o medsebojni pomoči. Trdil se je, da bi na vsak način popravil svojo napako. Z Aleksandrom III., ki ga ni maral, mu ni uspelo. Malo več sreče je imel z Nikolajem II., toda še tu se je vse končalo z ono čudno pogodbo, sklenjeno v Björkö.

Motil bi se, kdor bi mislil, da je večina nemškega naroda, predvsem pa nemški politiki, sprejela novico o Bismarckovem od-stopu z jezo, ogorčenostjo ali vsaj z žalostjo. Glavni urednik »Kreuz-zeitung« dr. Kropatschek, sicer patriot in odličen človek, je prišel v Rathenowov konservativen klub, kličoč: »Gospodje, vesela no-vice! Od danes dalje nam ne vlada več družina Bismarck, ampak dinastija Hohenzollern«. Voditelj meščanske demokratske stranke Evgen Richter, v mnogih ozirih veljavna osebnost, je v svojem dnevniku posvetil našemu največjemu državniku članek, ki pred-stavlja višek plehokosti, siromaštva in duševnega prostostva.

Kmalu po Bismarckovem odhodu sem preživel nekaj dni v Ber-linu. O takratnem razpoloženju tamkaj bi se Francoz izrazil z vzkli-kom: »Uti!« Demokratje in klerikalci so se radovali, konservativ-cem se je izvil vzdih olajšanja in baron Dörnberg mi je dejal, da so v južni Nemčiji vevprek govorili: »Sedaj bo življenje lažje!«

Herbert Bismarck je — resnici na ljubo povedano — vso zadevo z drugačnimi očmi motril. Prišel me je obiskat v Wildbad, kjer sem se že nekaj tednov mudil z ženo. Zahvalil se mi je, da sem bil vedno zvest njegovemu očetu, da sem bil edini izmed nemških diplomatov predstavnikov, ki je opozoril na težke posledice, zve-zane s kancelerjevim odhodom, ko so vsi drugi naši diplomatje mol-čali ali pa se omejili le na izjavo, da je genialna osebnost našega mladega vladarja najboljšje jamstvo za bodočnost. Herbert mi je pri-povedoval razburilive podrobnosti o brezobzirnosti, s katero je Viljem II. odpravil njegovega očeta, Cesar nikakor ni mogel pri-čakati ostavke zvestega služabnika njegovega starega očeta; preko Lucanasa, pribojnika Hahnkeja in ostalih posrednikov ni prenehal s terjatvijo takojšnje izročitve te važne listine. »Mojea ubogega starega očeta so pogнали,« mi je rekel Herbert, »kot nepoštenega hlapca, ki so ga do grla sili.« Ponovil mi je zadnji razgovor Nj. Velikanstva s kanclerjem. S petinasedemdesetletnim Bismarckom, utrujenim po tolikih napornih in vznemirljivih letih, bi bilo na-ravno treba obzirno ravnati. Zdravniki so zahtevali, naj si vzame jutranji počitek; svetlovali so mu popiti čaj še v postelji, nato toplo kopel in masažo in prepovedali zapustiti hišo pred dvanaestjo, pred-vsem v tem mrzlem mesecu marcu. Na dan demisijske se je cesar pojavil že zgodaj jutraj pri Herbertu v vili državnega tajništva in nepotrepljivo zahteval, naj se princ takoj zgasi pri njem. »Tako je moral moj oče, v naglici napravljen, drgetajoč iti v mrazu in dežju brez vrt kancelske palače v vilo državnega tajništva. Cesar ga je sprejel z grobimi besedami: »Kdaj bom končno prejel vašo ostavko?« Princ se je obvladal in mirno odgovoril: »Prosim Vaše Velikanstvo, da blagovoli, če nekaž ur potrpiti a starcem. Po tri-de-setletnem delu kot predsednik vlade in kancler nimam same pravice, ampak se mi zdi celo dolžnost pred narodom in zgodovino, spoštljivo razložiti Vašemu Velikanstvu pismeno vzroke mojega od-hoda.« Cesar je suho odvrnil: »Nima smisla objavljati pisma o od-stopu.«

(Dalje.)

Grozna zločinstva »osvobodilne fronte« v sodraški dolini

Zreale »osvobodilne borbe« komunističnih partizanov

Vse prebivalstvo Ribniške doline, Sodraške kotline in Bloške planote je pod vplivom groznih zločinov tako imenovanih osvobodilcev, ki strahujejo že par dni ob gozdne vasi in proglasa enodnevne samostojne republike. Kdor koli je doživel dobroto njihove »svobode in pravičnosti« in občutil tudi posledice njihovih dejanj, ta ve, kako nevarna je za naše slovensko ljudstvo ta morilška družba. Očividci pripovedujejo dogodke, ki jih kot tipičen primer njihovega postopanja navajamo.

Pred dnevi je prišel oddelek partizanov, tako imenovana »brigada« partizanskih sil v vas Zapotok pri Sodražici. Skupina kakih 20 partizanov je polegla na travo pred Kozinovo hišo ter postavila proti vasi dve strojnici. Vračani so se jih seveda prestrašili in izginili v hiše, ker so se bali njihovih groženj. Dva partizana sta vprašala po 33 letnem Francu Kozinu, katerega je skrivni sodni svet »osvobodilcev« obsodil na smrt zgolj in le zaradi njegovega krščanskega prepričanja in njegove samostojne misli, ki je glasile »svoboda« pa ne dopuščajo. »Da naredimo prav na kratko,« je dejal vodja »brigade« Francetu Kozinu, ki je s svojim prijateljem pripravil drva, »ti greš z menoj, ker si izdajal.« Začel ga je pretepali z gorjačo in ga pretepali tako dolgo, dokler ni bila gorjača drobna. Toda fant, znan po poštenju in odličnem značaju, je v zavesti, da trpi ne dolžen, vse to mučenje prenašal z junatvom, kakršnega je zmožen le mož, poln volje v borbi za resnico. Ko je France pokazal »poveljniku« svoje žuljave roke, mu je ta dejal: »Ti si osel! Rajši bi vzel puško v roke kot jaz in imel bi lepe roke in bodočnost odprto in boljšo.« Potem ga je začel suvati s kovanimi čevlji in ga pestiti po glavi. Zaživljal je na pištalko in poklical nekaj partizanov, da so ga prišli. »Bom že tega izdajalskega psa naučil, kaj smo mi partizani, slovenska vojska. Če vas drugi niso naučili, vas bomo pa mi. Vi še ne poznate partizanskih stopinj in rok. Tega izdajalca bom odpeljal s seboj, da ga naučimo, kaj se pravi biti proti nam.«

Medtem je prišla Francetova mati in sestre, ki so vse hotele k njemu, da ga objamejo in se poslovijo od njega. Tudi je ukazal vodja, naj jih odnese v hišo. Tam so stali s puškami in jim grozili, da bodo vse postrelili, če bo kdo jokal. Molče so morali gledati, kako so fanta še naprej pretepali. Na materino prošnjo, da bi smel sin kaj jesti in vzeti s seboj, je dejal: »Nič ne pustim. Če za nas ni bilo, tudi zanj ne sme biti. Šestnajst fantov imam in jih nisem mogel nahraniti v tako veliki vasi, tak gnoj je tu notri!«

Dolgo je grozil in razsajal po hiši, potem pa se spet spravil nad žrtev, ki je bila po obrazu od bolečin že vsa črna.

Ljudje so se opogumili in prišli iz hiš, toda

Polšetov Janez - vzor poštenega fanta

Kot je že nedeljski »Slovenec« poročal, so komunisti umorili v sredo 27. maja poštenega katoliškega slovenskega fanta Polšeta Janca.

Pošetov Janez je bil v svojem kraju nepoštenjakom trn v peti in to vprav zaradi svoje značajnosti in fantoveke odločnosti. Grozili so mu že večkrat, da ga bodo spravili s poti, toda to ga ni omajalo, niti oplašilo.

Fant je bil zelo deloven, odločen, vztrajen. Krasila ga je posebno odločna vztrajnost in načelnost. Bil je član in zadnji čas predsednik fantovskega odseka, član delavske KA in kluba Skala. Njegovo največje veselje pa so bile plavane.

Če je kdaj prevzel kako obveznost, jo je tudi izvršil, pa naj ga je veljalo še toliko žrtev. Navdušen je bil za vse dobro in hudo mu je bilo, če je videl, da zmaguje okrog njega zlo. V razgovorih s tovariši in prijatelji je često tožil o tem in delal načrte, kako bi se dalo temu odpravi.

Sredi najlepših načrtov ga je Bog, ki vse vodi in ve, zakaj je tako dobro in prav, mladega, močnega in zdravega, star je bil šele 21 let. Padel pa je na način, nad katerim se mora zgrazati vsak pošten človek.

morali so molčati. Tedaj se je obrnil proti njim kolovodja in spet začel groziti: »Sramota, da ste tak gnoj trpeli v vasi. Tako velika vas in nihče se ni našel, da bi tega psa naznanil. Zdej se je pa vendar dobil eden, ki je to storil. Gorje vam pa, če gre kdo iz vasi in kaj izda. Prišel bom in vso vas požgal.«

Vzeli so Franceta v sredo in ga odpeljali. Kakor se je pozneje vedelo, so ga najprej odpeljali v gozd nad Zamostec in ga tam zasilovali in mučili, potem pa zaprli v neki listnjak, odkoder so ga v soboto odpeljali s 16 cigani, ki so jih ujeli, v bližino vasi Beneče Strmce ter vse ustrelili. Po groznem dejanju so zahtevali od domačinov, da izkopljejo jamo in žrtev pokopljejo kar pri gozdu, kar so tudi storili.

Vest o zločinstvu je pretresla vse prebivalstvo, najbolj kruto pa prizadela ugledno Kozinovo družino v Zapotoku, ki je izgubila svojega tako skrbnega gospodarja. Umor nedolžnega slovenskega fanta Franceta Kozina, katerega pozna vsa Ribniška dolina in Sodraška kotlina po njegovem poštenem, čistem življenju, je spet dokaz, kakšni ljudje so v napolni morilec »osvobodilne fronte«. Vprašajte ljudi v Zapotoku, vprašajte fante v Kotu, v Sušju, v Brežah, v Ribnici, kaj je storila ta vzorni fant, da je padel pod morilčevimi kroglami, in povedali vam bodo, ker je bil pošten, ker je ljubil svoj narod, ker je ljubil svojo rodno zemljo.

Kozina France se je rodil 18. julija 1909 v

Ljubljanska univerza se lepo razvija Dobri izgledi za nadaljnji razvoj naše najvišje šole

Ljubljana, junija.

Pred 23 leti je bila v Ljubljani ustanovljena univerza ter se je s tem uresničila stara želja vseh Slovencev, da dobe tudi svojo najvišjo šolo in najvišjo ustanovo. Sicer smo imeli Slovenci že poprej šole, ki bi jih dandanes mogli smatrati za prave vseučiliške fakultete, vendar pravega vseučilišča do l. 1919. nismo imeli. Začetki naše univerze v razburkanih časih po prvi svetovni vojni niso bili tako skromni, kakor vobče mislimo, saj je imelo naše vseučilišče že takoj v začetku lepo število slušateljev, kakor v zgodovini le malokateri šola takoj po svojem nastanku. Že v prvem zimskem semestru je ljubljansko vseučilišče štelo 670 rednih slušateljev (od teh 19 slušateljev ter 19 izrednih slušateljev in 6 izrednih slušateljic), skupno torej 695. To visoko število slušateljev takoj ob nastanku dokazuje, da je bila univerza v Ljubljani res potrebna. Univerza je še dalje dokazovala zmožnost za svoj obstoj, saj je število slušateljev od leta do leta rastle, vedno več je bilo inteligence, ki je prihajala in odhajala z univerze, vedno več je bilo strokovnjakov v vseh smereh in strokah, ki jih je naše vseučilišče dajalo ljudstvu. Tudi od drugod so prihli prihajali slušatelji na naše vseučilišče, pa tudi svetovno znani znanstveniki so radi zahajali na našo univerzo — in še prihajajo — kar zopet dokazuje, da se je naša univerza uveljavila tudi v širokem evropskem znanstvenem svetu. Treba je posebej omeniti izredno plodovitost naših profesorjev, ki v mednarodnih znanstvenih glasilih redno objavljajo svoje izsledke ter veliko število publikacij in del, ki so plod dela na ljubljanski univerzi.

Poleg začetnih težav, ki jih je imela ljubljanska univerza ob svoji ustanovitvi, so bile še druge. Razmere po prvi svetovni vojni se nikakor še niso ustalile in predvsem je manjkalo univerzi dovolj prostorov. K sreči je bil na razpolago bivši deželni dvorec, ki je kolikor toliko še odgovarjal sodobnim potrebam, samo premajhen je bil za vse fakultete. Tako sta mogli dobiti v njem predavalnice, knjižnice in seminarje le dve fakulteti: filozofska in juridična ter le deloma medicinska in tehnična, teološka fakulteta pa je sploh vedno gostovala drugod. Najtežje je bilo za tehnično fakulteto, ker je manjkalo laboratorijev, predavalnic, preizkuševalnic in risalnic. Šeasoma je vseučilišče tudi tu napredovalo ter je zrastle že pravo malo mesto tehnične fakultete na Mirju, kateremu se je lani pridružil zavod za strojništvo; kemični inštitut bo tudi kmalu uporabljen, hidrotehnični inštitut je prav tako dobil le laboratorij na Mirju, še poprej je bil ustanovljen elektrotehnični zavod ter razni drugi oddelki, ki so potrebni vsaki tehniki. Tudi medicinska fakulteta je napredovala; dobila je med tem časom anatomski zavod in lani lepo interno kliniko.

V letnem semestru 1942 je bilo na ljubljanski univerzi skupno vpisanih 1767 slušateljev in slušateljic. Nemogoče jih je sedaj že diferencirati po posameznih fakultetah, ker so bili med semestrom pogosti prepisi. Zdi se, da je bila še vedno. Vpisanih je bilo skupno 2365 slušateljev in

Zapotoku pri Sodražici kot tretji otrok očeta Ivana in matere Frančiške roj. Trdan, ki sta posredovala življenje 11 otrokom, od katerih eden, g. Mirko, bo že 3 leta bral novo sveto mašo. France se je že od mladih let vneto udeleževal v katoliških organizacijah in društvih. Bil je eden glavnih sodelavcev cerkvene godbe pri Novi Štifti. Kot zdrav kmetijski fant je ljubil domačo grudo in jo z vso ljubeznijo obdeloval. Ko je videl, da bo domača lesna obrt — suha roba, v teh razmerah propadla, je navduševal domačine za sadjarstvo, ker je vedel, da so ribniška tla zanj ugodna. Zato je že pred leti ustanovil Sadjarsko in vrtnarsko društvo Sv. Marko pri Sodražici, ki je že precej storilo za napredek sadjarstva v teh krajih. Leta 1928 ga je pot vodila v Ameriko, kjer je živel do leta 1930, ko ga je ljubezen do rodne zemlje spet pripeljala na domačo grudo, ki zdaj zdaj čuva njegovo mučeniško truplo.

Glavno življenjsko delo, v katerega je položil vse svoje napore, je bila odočna borba proti verskemu in narodnemu sovražniku, proti komunizmu, ki si je zdaj nadel krinko »osvobodilne fronte«. In kot zaveden katoličan in zvest Slovenec je postal mučenec.

Niso zvonili zvonovi pri Mariji v Novi Štifti, kamor je France tako rad zahajal, niso doneli zvonovi od Sv. Marka in Sv. Križa, to so komunisti prepovedali; iz cerkve Sv. Marka, kjer je duhovnik Gospodov bral za pokoj njegove duše darilce, pa se je dvigala k Mučeniku, Kristusu, molitev, da se Bog spoznanje nesrečnim rodnim bratom, katere je zaslepljenost in mamon tako daleč zapeljal. France je vedno odpuščal, odpuščal morilec tudi, da mu niso dovolili dostojnega pogreba, ki so ga v vseh časih tirani dovoljevali celo najhujšim hudodelcem in sovražnikom. Ne maščevanja, spoznanja daj, o Gospodi!

Prvi petek v juniju

Meseca junija se posebej častimo Srce Jezusovo. Pobožnost prvih petkov je namenjena istotako čiščenju Srca Jezusovega. Zato je naravno, da pride ta pobožnost v mesecu juniju še posebno do izraza. V prejšnjih mesecih so se ljudje odzvali v naravnost neverjetnem številu klicu te pobožnosti, posebno kar se tiče prejemanja sv. zakramentov. Znano je, da se je na predvečer prvega petka v neki ljubljanski cerkvi zbralo toliko ljudi pred spovednico, da je bilo treba moža postaviti, ki je z vljudnimi namigi vstopal red med množico. Za junjski prvi petek se bodo verniki gotovo odzvali tej pobožnosti še v večjem številu. Po mesecu majniku, ki je posvečen Mariji, pride junij, ki je posvečen Srcu Jezusovemu. To se lepo ujema z onim prelepim verskim izrekom: Po Mariji k Jezusu.

Prepelica se oglaša „ped-pedi“

Jutranji koncerti krilatih pevcev na poljih so sedaj popolni. Ob najzgodnejši jutranji sinjini, ki pričena objemati barjansko ravan, se prva oglašajo ljubka prepelica in poje v presledkih svoje jutranjice: »Ped-pedi, ped-pedi. Zito lepo zori.« Letos se je še dokaj zgodaj oglašila. Ob hladnih majniških dnevih je revica mnogo morala prestajati. Sedaj je vesela, ko nastopa toplo poletje, saj letos lahko trdimo, da se je skoraj pričelo poletje, koledarsko bo itak čez nekaj tednov pred vrati. V južnem delu ljubljanske okolice žita prav lepo kažejo. Kmalu, ko se jutraj začne prepelčin glasek, se oglašajo tam na neki visoki galjeviški hiši kos in glasno zapoje Vsemogočnemu svojo jutranjo pesem, ki se razlega po vsem naselju naokrog, še globoko v spanju dremajočim. Kosova pesem pričena tako okoli štirih zjutraj in traja kosov koncert dobre pol ure. A tudi ljubki škranjček je kaj zgoden pevec in hvalivec Božjega stvarnika. Njegovo zvrčenje spremlja kosovo pesem. Nato sledi majhen presledek. Oglašijo se sinice. Prihaja na gotovo drevo ljubka sinica, ki poje s tako angelško čistim in močnosonornim glasom, da je človek, rano vstajajoč, kar zatopljen v to novo ptičjo arijo. Lepo sinica vabi: »Cicufu, cicufu, človek se me ne buji!« Ko se že končuje lepi koncert jutranjih naših najljubših pevcev, pa pridre na kanadsko topolo nepoklicani razgrajči, zaspenci, od mnogih razkričani kot veliki škodljivci vrtnih pridelkov — vrabci. Njihov čev-čev skuša zatemniti lepo jutranje petje prvih pevcev. Kmalu nato se jim, to redko, pridruži še kaka vrana, ki preletava Barje, in se oglašajo s svojim nevščnim: »kra-kra!«

Otroško igrišče v Tivoliju bo do poletja gotovo

Regulacijska dela pri snovanju otroškega igrišča v tivolskem parku se v teh toplih dnevih bližajo koncu in srečni doživljam. Številne mamice že prihajajo s svojimi otročki gledat, kakšen bo v prihodnjih dnevih bodoči raj ljubljanskih otrok. Zelo pametna misel ljubljanskega župana pred leti je bila, naj Tivoli ne bo samo za izbrano mladino, temveč za otroke vseh socialnih slojev in vseh stanov. Tako je bilo odpravljeno že pred nekaj leti teniško igrišče in gre tam sedaj zelo prostorna cesta za sprehajalce, onstran te ceste, ob ribniku, pa so že lani pričeli mestni delavci in pa brezposelni, ki so tam dobili zaslužek, delati veliko otroško igrišče. Teniško igrišče je bilo odpravljeno, namesto njega pa bodo letos zaživela nova igrišča, ki bodo mnogo bolj služila socialnim nalogam, zlasti pa razvedrilu vse mladine. Sedanja ljubljanska župana g. dr. Adlgeš je to prav dobro razumel, ko je odobril načrt o zgraditvi splošnega otroškega igrišča v Tivoliju. — Razveseljivo je bilo lani, ko je pomen tega igrišča spoznal takoj tudi Ekce. Visoki Komisar Emilio Grazioli, ki je takoj v prvih dnevih svojega nastopa odobril znesek 200.000 lir za nadaljevanje del pri tem igrišču, nadaljnjih 100.000 lir pa je odobril že letos.

Do sedaj se je zemljišče zravnilo. Težnja je, da se zgradi otroško igrišče na nivoju (zemeljski višini) dosedanjega ribnika. Toda prav tam, kjer je ribnik, ima zemlja precej padca, tako, da je ribnik v svoji zahodni širini nižji od sosednjega dosedanjega tivolskega travnika. V svoji vzhodni širini pa je bil precej nižji. To je bilo treba izravnati, kar se sedaj s kar precejšnjo naglico dogaja. V nekaj dnevih bo zemljišče ob ribniku že izravnano. Že razpadla železna ograja ob ribniku je izginila, namesto nje pa bo posejano bodičasto grmičje, ki bo dajalo ribniku nekoliko bolj prijazen okvir. Ribnik

sam ostane, čeprav bo v južnem delu zasut. Poleti bo služil tudi za vajo mladim čolnarjem, za najmlajše bo urejeno posebno brodišče, za hodni del pa bo urejen za posebno igrišče mladini, kakor za žoganje in podobno. Namesto bivše garderobe bo zgrajena nova garderoba s potrebno okrepčevalnico, z javnimi stranišči. To poslopje bo dvignjeno za eno nadstropje. Na vzhodnem kraju ribnika pa bo shramba za igralno orodje.

Sedanja mestna vrtnarija bo kot gospodarska ustanova mestne občine najbrž v kratkem preceljena na bližnje, nekdanje Kolmannovo, sedaj mestno posestvo, ostanke pa sedanja mestni nasadi na prostoru, kjer je sedaj glavni oddelek mestne vrtnarije — drugi je v Trnovem na Zelenem potu — kot vzoren vrt s steklenjaki in umetnimi gredami, ki bo čez dan dostopen občinstvu.

Glavno delo, namreč nasipanje in odvažanje zemlje na otroškem igrišču, je v glavnem že dovršeno, samo še nekaj dni manjka, ko bo vse to delo gotovo. Sedaj bodo sledila dela pri utrjevanju cestišč in sprehajališč v tem novem otroškem raj, dela pri kanalizaciji in drenažni dela. Drenažna dela so potrebna za kultiviranje nasadov, travnatih ruš in cvetlic.

Tam, kjer je sedaj neki majhen umetniški paviljon (ki bo odpadel), bo napravljeno brodišče za otroke. Vanj bo napeljana vodovodna voda, ki bo priitekala v potoku, tako da bo poleti prijetno topla, pa vendar čista. Tudi voda, ki izvirja pod Rožnikom, bo koristno uporabljena za otroško igrišče. Otroci bodo mogli najbrž že letos postavljati razne igrače ob teh umetnih potokih, kakor mlinčke, male turbine, žage in podobno.

Že letos poleti bomo videli, kako se bo obneslo novo otroško igrišče. Upajmo, da dobro!

KULTURNI OBZORNİK

O rojstnem letu Silvina Sardenka

V zadnjem Domu in svetu je v opombi pod črto urednik namignil na nek nesporazum v slovenskem javnem življenju, ki se je tikel rojstne letnice pesnika Silvina Sardenka. Čudno je, da so še pri življenju pesnikovem bile močnejše take razlike v pogledu rojstnega leta, kakor so bile pri Sardenku ne vedel za točen datum svojega rojstva 15. junij 1875 kot njegov rojstni dan, kar so potem prevzemali še drugi literarni zgodovinarji in publicisti, tako Slodnjak (v Zgodovini slovenskega slovstva), do O. Bablerja (v českem članku o njem v Vychledy 1. 1. št. 1, 1938). Še drugi pa imajo drugačno letnico, namreč 15. junij 1878, kakor jo ima pri nas Koblar v Slovenskem biografskem leksikonu in kar je v tem gotovo zelo odločujoče in merodajno. Ne motimo se, če menimo, da ta letnica temelji na lastni pesnikovi izjavi. Zanimivo je, kako pišejo njegovo letnico uradni šematizmi. Pri roki imam šematizem za leto 1911, in berem na str. 28: l. 1878, na str. 229 pa: 1876! Šematizem za l. 1915 ima samo letnico — 1878!, šematizem za l. 1932 še vedno — 1878! Letnica 1876! je torej že tretja letnica še za njegovega življenja! Toda 15. junij 1878, je potem veljal za pravo rojstno leto pesnikovo, saj je »Slovenec« na pr. praznovanju petdesetletnice pesnikovo l. 1928, 15. junija ter jo je istočasno kakor Zupancičev proslavil na primer tudi Koledar G. Mohorjeve družbe za leto 1929, in gotovo še druge revije. Šestdesetletnico pa »Slovenec« ni praznoval ne l. 1935, ne 1936, ne 1938! Vendar pa vse priča, da je pesnik sam živel vsaj do petdesetletnice v veri, da je njegovo rojstno leto 1878, zato sam dajal morda informacije v tej smeri (Lek-

sikon), pa vsaj ni protestiral proti slavitvam jubilejev na osnovi tega rojstnega leta.

Sama po sebi taka zmeda v rojstnem letu pesnikovem ni velikega pomena za nas, v kolikor morda za pesnika samega ni bila vzrok raznih uradnih neprilik. Toda za literarnega zgodovinarja pa utegne tudi taka malenkost imeti pomen iz več razlogov. Tako že zaradi tega, ker je Sardenko nekoč v življenjepisni pesnitvi »Daritev« (iz l. 1927) napisal pesem, v kateri opisuje svoje rojstvo, češ da pade ravno na praznik svetega Rešnjega Telesa. In to z naslednjo pesmijo, ki jo podajamo v celoti zaradi zanimivosti motiva pa tudi za zgled njegove izredne lahkode stihotvorenja:

Vzdih stvarl.

Med rožami, med mlaji belimi
med hvalnicami je veselimi
prihajal v zlatu: src in solnc Vldar.
Ob naši hiši stal je zanj oltar.
Za njim je srenja šla ljubezni žejna:
molčeliče mater skrb in moč modrosti,
mladenk in mladev praznjava veselost:
ojarjala jih moč je čarodejna.
Pšenična polja in bandera svilna
kipela so kot koprnenja silna.
In bliskoma so na Sentjurskem griču
zvonovom pesem trkali topiči.
Prav tih oltarja znotraj v beli sobi,
v molitvi tih pol in pol v tesnobi
izvil se vzdih je — Stvarnik ga je čul —
kot bi se rahel cvet iz čase vsul:
Posavju bil je rojen nov Posavec.
Nemara takrat v logu pel je slavec?
Pod vernim, človek, sem rodil se krovom.
Ne, niso slavci peli pesmi bele,
na vrtu so jo lilje dehtele.
med petjem in med blagoslovom.
Duh božji veje, koderkoli hoče,
odkoder in kam, ni vedeti močjoče.

S pesmijo — ki jo danes beremo kot spomin na telovske procesije po našem podežlju — je izpričal pesnik svetu, da se je rodil med telovske procesije na Posavju. Katerega leta? Že pred leti je neki podeželski župnik, ki se spozna na večni koledar in rad gleda v preteklost, vzel trud in ugotovil na podlagi znanih letnic njegovega rojstva — 1875 in 1878! — da 15. junija ni bil praznik svetega Rešnjega Telesa ter je vsa ta pesem samo plod bolesne pesnikove fikcije, če ne morda še kaj drugega. In ta ugotovitev je potrjevala med literarnimi krogi ta motiv kot pesniško laž in bolelastno mešanje njegovega poslanstva med najvišje religiozne obrede.

Medtem pa so se našli tudi drugi, ki so hoteli najprej doznati pravo rojstno leto. In tako je tedanji ježenski župnik g. Košir pogledal v krstno knjigo in ugotovil že pred leti, da se je Alojzij Merhar rodil 15. junija 1876 — torej istega leta kot Ivan Cankar — in to sporočil škofiškemu ordinariatu, ki ima to leto že v šematizmu od leta 1935 dalje.

Kaj pa dan sv. Rešnjega Telesa? Obrnil sem se na škofijskega kancelerja magr. Jagodica, ki mi je potrdil leto 1876, kot rojstno leto pesnikovo, obenem pa je pogledal v brevir škofa Wolfa — v tedanjih brevirjih so bili dnevi premičnih praznikov določeni za trideset let naprej — ter je v letu 1876 dan 15. junija označen kot — dies S. Corporis Christi! torej kot dan — sv. Rešnjega Telesa. Tako dobi Sardenkova pesem potrdilo iz življenja ter izpričava verodostojnost družinske tradicije in čistoto pesniškega navdiha.

Na drugi strani pa si ne moremo misliti, da bi Sardenko ne vedel za točen datum svojega rojstva. — Zakaj je talil leta in se delal zavestno dve leti mlajšega? Ali morda ta deklarska nečimrnost spada v psihološko značilnost tipičnega pesnika — deklinskih pesmi? Kdo ve? Vse to — morda — motilo bodoče literarne zgodovinarje —

zlasti psihološke smeri! — za sedaj bo ustrezno šolam in javnosti, da se potrdi pravi rojstni dan letos umrlega pesnika in ta je po krstni knjigi in brevirju:

15. junija 1876 — praznik sv. Rešnjega Telesa. td.

Dve salezijanski knjižnici (po eno liro). St. 197 do 198 je prinesla v prevodu prof. A. Farkaša lepo knjižico P. Richarda Graefa C. S. Sp. pod naslovom: »Da, Oče!« V nji je ta asketski pisatelj razložil smisel vdanosti v voljo božjo: Da, Oče, Tvoja volja naj se zgodi! V vsem in vselej se moramo podrediti Njegovi volji, kajti naša pota niso vedno Njegova pota. Njegovim potem pa moramo prilagoditi svoj korak. Za popolnost duhovnega človeka je izredne važnosti vdanost v božje sklepe ter je poudarjanje te krščanske vdanosti tudi za današnji čas izredne življenjske pomembnosti. S tem: »Da, Oče! darujemo Bogu najmočnejšo in njemu najpodbnejšo moč svojega duha: svojo voljo, svojo ljubezen! Bog pa nam daje v zameno najodličnejše sadove sv. Duha: zadovoljstvo in mir že na tem svetu.« — Drugo knjižico pa je za mesec majnik napisal pisatelj France Kunstelj pod naslovom Njeno življenje (št. 201-2). V nji je na pisateljsko nazoren način krepko in napeto opisal pot mladega Jožeta, ki vidi razdejanje v dušah fantov svoje fare in njih surovost, kakor se kaže v preklinjanju Njenega imena. Jožek je stopil v Marijin vrtec in kot tak postal častilec Marijin. Z leti je videl še več grozot, kam vodi duševna surovost ter je sklenil, da se bo boril proti preklinjanju. Za to akcijo se odloči, ko gre v tovarno in ne more postati duhovnik, kakor bi rad. Zato pa duhovno sodeluje pri ustanavljanju fantovske Marijine družbe, s katero zaustavi preklinjevanje v fari. Vrednost te knjižice ni samo v nauku in propagandi Marijinih družb, temveč tudi v pripovedovanju in slikanju zgodb.

Droblne novice

Koledar

Četrtek, 4. junija: Sv. Rešnje Telo; Franc Karadžo, spozn. in ustanovitelj reda; Kvirin, škof in mučenec; Saturnina, devica in mučenica.

Petek, 5. junija: Bonifacij, škof in mučenec; Valerija, mučenica; Cirija, mučenica; Ferdinand, spoznavalec; prvi petek. — Lunina sprememba: zadnji krajec 5 od 22.06. Herschel napoveduje vetrovno in toplo vreme.

Sobota, 6. junija: Norbert, škof in ustanovitelj reda; Bertrand Oglejski, škof; Kandida, sveta žena; Filip, spozn.; Amancij, mučenec.

Novi grobovi

† V Ljubljani je v splošni bolnišnici mirno v Gospodu zaspal g. Ivan Lindič, čevljarški mojster in posestnik iz Mokronoga. Rajni je bil blaga duša in poštenjak, pobožen in veren mož, ki so ga vsi globoko spoštovali. Okrog 45 let je bil pevovodja cerkvenega pevskega zbora. Njegove zemске ostanke prepelejo v Mokronog, kjer bo pogreb v četrtek, 4. junija, ob 4 popoldne na tamkajšnje pokopališče. Naj mu sveti večna luč! Zalujočim naše škrenjo sožalje!

† V Ljubljani je umrl po dolgi in hudi bolezni g. Ignac Kajzer, bivši tajnik Zveze trgovskih združenj. Pokojnik se je svojčas mnogo udeleževal v organizacijskem življenju našega trgovskega stanu ter je bil marljiv organizator in javni delavec. Pokopan bo v četrtek ob 4 popoldne pri Sv. Križu. Ohranimo mu blag spomin!

Osebnostne novice

— Poročita se na praznik Sv. Rešnjega Telesa v župni cerkvi sv. Petra v Ljubljani g. Marhar Drago in gđ. Kosovine Margareta. Mlademu paru iskrene čestitke!

— Diplomirani so bili na pravni fakulteti ljubljanske univerze gg. Stanko Kociper, Franc Kaiser, Danilo Sever, Anton Linko, Miran Topolovec, Vinko Slasko, vsi iz Ljubljane in g. Stanislav Mejak iz Novega mesta. Čestitamo!

— Namesto cvetja na grob mučeniško umrlega prof. dr. Lamberta Ehrlicha in akademika Viktorja Rojca so darovali naši konferenci: ljublj. bogoslovci 400 lir, g. Bogataj Fr. 50 lir, uslužbenke Ljudske kuhinje 160 lir, ga. dr. Marija Komutova 100 lir, neimenovani 100 lir, dva druga neimenovana po 50 lir, neimenovani 100 lir, dr. Ivo Cesnik 50 lir, dijaštvo drž. učiteljskega 105.60 lir, M. B. 100 lir. — Vincencijeva konferenca za akademike in srednješolce se vsem dosedanjim darovalcem prisočno zahvaljuje. Naslov: Ljubljana, Miklošičeva cesta 5. Ček. rač. 15.838.

— Zelenjavo in okopavine gnojimo z dušikom. Za pravilni razvoj rastlin so poleg toplote vlage in zraka potrebne vse vrste hranilnih snovi, zlasti dušik, fosfor, kalij in apno. Vsaka izmed navedenih snovi deluje po svoje ter je za eno rastlinsko vrsto potrebno več ene kot ostalih hranilnih snovi. Tako na primer zelenjava, ki jo gojimo zaradi zelenih delov, listov in stebel, potrebuje predvsem mnogo dušika. Ako njej dušika primanjkuje, je rast zelo slaba, listi so bledikasto-rumenkasti, ozki, tanki in žilnati; zelenjava je brez posebnega okusa, nesočna, pridelek pa zelo pičel. Iste znake pomanjkanja lahko opazimo na okopavinah, ako nismo dovolj pognojili z dušikom. Nasprotno pa zelenjava ob zadostni količini dušika močno in hitro raste, vsi rastlinski deli so močni, listi mesnati, temnozeleni, zdravi, zelenjava sočna in okusna, pridelek na isti površini pa znatno večji. Poskusi gnojenja z dušikatinami gnojili dokazujejo, da je za zelenjavo in vse okopavine dušik najvažnejše gnojilo, zato jim ga dajmo, dokler je še čas. Izmed naravnih gnojil, katere lahko uporabljamo v sedanjem razvojnem stanju rastlin je zlasti priporočljiva gnojilnica, s katero zalivamo rastline v razredčenem stanju. Marsikdo, zlasti mestni pridelovalec zelenjave, nima na razpolago gnojilnice, zato mu toplo priporočamo dušikatno umetno gnojilo, ki se prodaja pod imenom apneni soliter v obliki bele zelo topljive soli. Učinkuje tako hitro, da njegov učinek opazimo že v nekaj dneh. Rastline si neverjetno naglo opomorejo, postanejo temnozeleni in bujnejše. Z apnenim solitrom gnojimo lahko tudi že rastoče rastline, zelenjavo in okopavine, zlasti pa sedaj v prvi polovici razvojne dobe. Glede količine moramo biti pri okopavinah zelo previdni, kajti preobilno kakor tudi pozno gnojenje povzroča prebujen razvoj zelenih delov na škodo plodov ter zakasni zorenje. Na lahko zemljo trosimo v dveh obrokih, na težko zemljo vso količino ob enem in sicer 2–3 kg na ar (100 m²). Segajte po apnenem solitru, dokler je še v zalogi. Pridelovalci iz mesta Ljubljane in bližnje okolice si ga lahko nabavijo v Kmetijski zadruzi, Ljubljana, Majstrova ulica 10, dvorišče.

— Oblačni junijski dnevi. Jutra so hladna. Prvi dnevi junija so večidel oblačni in megleni. Dnevna toplota se počasi dviga. Zračni pritisk postaja tudi močnejši. V terek je bila dosežena nekoliko višja dnevna temperatura kakor v ponedeljek. Bilo je +22.8 stopinj Celzija. V sredo jutraj je toplomer na univerzi v zatišju kazal najnižjo jutranjo toploto +15 stopinj Celzija. Barometer se je v sredo dvignil že na 768.7 mm.

— Zanimivosti izpred sodišča. Navijalske zadeve, ki se obravnavajo pred kazenskim sodnikom-poeidincem na okrožnem sodišču v Ljubljani v dvorani št. 79, so v tem času kaj redke. Januarja in februarja jih je bilo še dokaj. Za navijalce je kot razpravni dan določen vsak ponedeljek v tednu. Aprila in maja so postale razprave zaradi navijanja cen in veriženja redke. Pretekli teden sta bili razpisani samo dve razpravi. V neki zadevi je sodeči sodnik izrekel oprostilo sodbo. V drugi zadevi pa je bila izrečena strožja sodba. Neki draveljski trgovec I. K., ki je star že 68 let, nekoliko živčno bolan, je bil obtožen, da je prodajal navadno fižolico po 10.90 lir kg, ko je bila takrat določena maksimalna cena tej vrsti fižola na 4.60 lir kg. Obtožen je bil tudi zaradi tega, da je ciklorijo in Kneippovo kavo prodajal po zelo visokih cenah. Z njim je bila obtožena tudi njegova trgovska pomočnica Jospina K. Prvi se je izmotaval in izgovarjal na svojo živčno bolezen in da so drugi določevali cene. Ker je bil že lani obsojen zaradi navijanja cen na primerno zaporno in denarno kazen, je bil sedaj J. K. obsojen na 15 dni zapore in 500 lir denarne kazni, njegova pomočnica pa na 7 dni zapore in 150 lir denarne kazni. — Valentinu Gradu, posestniku in gostilničarju v Zg. Kašlju,

je samski delavec Tine H. lani avgusta ukradel iz pločevinaste kasele mnogo zlatnine v vrednosti okoli 10.000 lir. Zlatnino je potem prodal nekemu Milanu za 2.500 lir. Pred kazenskim sodnikom-poeidincem je Valentin H. navedel, da je zlatnino vzela. Dosele je ni bil nikdar kaznovan. Ze v nežni mladosti pa je izgubil očeta in mater. Zaradi te tatvine je bil obsojen na 5 mesecev strogega zapore.

— Star tat aretiran. Na Pobrežju pri Mariboru so orožniki aretirali 57-letnega hišnega posestnika Teodorja Kepo in ga izročili okrožnemu sodišču v Mariboru, ker je na glavnem kolodvoru v Mariboru okradel popotnike in tudi sicer zagrešil razne tatvine. Kakor so ugotovili orožniki, je Kepa meseca februarja na glavnem kolodvoru knjigovodij Widmoserju iz Grada ukradel aktovko, v kateri je bilo 4500 mark, razni spisi in drugo. Aktovko so našli v Kepovi hiši, od denarja pa je Kepa imel le še 450 mark. Preiskava v njegovi hiši je odkrila številne predmete, ki jih je Kepa nakradel. Očitno je Kepa že star grešnik, ki je svoje temno rokodelstvo kril s plaščem skromnega hišnega posestnika.

— On-mogel mož, nesposoben za delo, ki mu je še žena obolela, prosi kakršne koli pomoči, ker je brez dohodkov. Podpore na upravo »Slovenec« pod »Onemogele«.

Ljubljana

1 Služba božja v stolnici se vrši na praznik sv. Rešnjega Telesa po sledečem redu: Ob 8 slovesna pontifikalna maša. Po sv. maši bo procesija s sv. R. T. v cerkvi, kjer bodo blagoslovi pri štirih stranskih oltarjih. Po zadnjem blagoslovu bo darovanje sveč, ki bodo vernikom na razpolago v stranski zakristiji. Vljudno vabimo, da se sv. maše in blagoslovov udeležite v obilnem številu. Po slovesni maši bodo tihe maše ob 9, 10, 10 (šolska) in ob 12 z orgljanjem in petjem. Sv. R. T. bo izpostavljeno po zadnjem blagoslovu do konca poldnavneste maše. — Popoldne bodo ob 1/3 slovesne latinske večerice, od 3 do 4 bo pa skupna molitvena ura za vse ljublj. duhovnike, h kateri pa vabimo tudi vse vernike. Pobožnost se prične s školsko pridigo, nato se izmoli rožni venec in litanije Imena Jezusovega. — Zvečer od 7 do 8 imajo nočni častivci skupno molitveno uro. Molili bomo iz »Večne molitve« 28. uro za praznik sv. R. Telesa. Vse vernike, posebno še gospode moške in mladeniče, vljudno vabimo, da se tudi te molitvene ure udeležijo v kar največjem številu.

1 Bogoslužje na praznik sv. Rešnjega Telesa pri Sv. Jakobu. Jutranja služba božja bo kakor ob nedeljah in praznikih. Ob 8 slovesna peta maša. Po maši procesija okrog štirih oltarjev v župni cerkvi, po procesiji darovanje sveč. Nato takoj tiha sv. maša, ob pol enajstih pa sv. maša kakor običajno. Zvečer ob pol osemih duhovna priprava za prvi petek.

1 Mesečna rekolekcija ljubljanskih gg. duhovnikov za mesec junij bo na prvi petek, dne 5. junija ob 5 popoldne v hišni kapeli Doma duhovnih vaj. Posvečena bo spominu našega mučeniškega člana profesorja dr. Ehrlicha. Vsi gg. duhovni sobratje vljudno vabljani.

1 Vodstvo na umetniški razstavi kiparja F. Goršeta in slikarja M. Maleša v Jakopičevem paviljonu bo na praznik, v četrtek 4. t. m. ob 11. Vojil bo akad. slikar prof. Ivan V. p. m. ob 11. Ker je razstava že prve dneve vzbudila toliko zanimanja med našim občinstvom, opozarjamo vse ljubitelje umetnosti na to pomembno prireditve.

1 Sv. maša za pokojnik inž. Fanušem Emerjem bo danes, v četrtek, ob 7 v stolnici pri oltarju Sv. Rešnjega Telesa, Prijatelji in znanci vabljani.

1 Kamnoseške pomočnike vljudno vabimo na sestanek, ki bo v četrtek, dne 4. junija 1942 ob 10 popoldne v Pokrajinski delavski zvezi, Miklošičeva cesta 22/I, soba št. 5. Na sestanku se bomo pogovorili o vseh važnih vprašanih kamnoseške stroke. Vljudno vsi vabljani! Odbor.

1 Zahvala. Gospa Sira Ruža, Gospodstvska cesta v Ljubljani, je darovala Vincencijevi konferenci sv. Cirila in Metoda za Bežigradom namesto venca na grob pok. Oražma Franca, policijskega uslužbenca, 150 lir. — Stotero Bog plačaj!

1 Sredin živilski trg. V sredo, 3. junija, je bil na živilskem trgu velikanski vrvež. Tug je nutil veliko izbiro razne zelenjave in pomladanskih prvih pridelkov. Dva otoka sta bila močno zasedena. Uvožena je bila velika množina graha, tako-le do dveh vagonov. Bil je ves prodan po 5 lir kg. Pretekli teden je na trgu primanjloval češenj, sedaj jih je dovolj. V ponedeljek so branjeve v nekaj urah poprodali do 10.000 kg lepih češenj prve vrste. Sedaj res prihajajo na trg kvalitetne češnje. Bile so po 7 do 8 lir kg. Domače glavate solate je od dne do dne v večji množini na prodaj. Tudi domače kolerabce je obilo. Ljudje še vedno zelo nakupujejo raznovrstne sadike. Promet z njimi je velik. Prihodnji teden računajo, da pridejo na trg že domače češnje, ki so letos razmeroma dobro obrodile. Mnogo češenj je na Dolenjskem, kjer ni bilo majniške slane.

1 Cepljenje proti davici. Z naredbio Viseokega komisarja za Ljubljansko pokrajino št. 77 od 25. aprila t. l., objavljeno v »Služb. listu« za Ljubljansko pokrajino, kos 35 od 2. maja t. l., je proti davici odrejeno cepljenje vseh otrok od dopolnjenega 18. meseca do dopolnjenega 10. leta. Ker je večina otrok že cepljena, morajo k letošnjemu cepljenju priti predvsem otroci, ki so bili rojeni l. 1940. in so torej 1. junija preokrajili 18 mesecev starosti, prav tako pa tudi starejši, ki iz katerega koli vzroka prejšnji dve leti niso bili cepljeni. Cepljenje proti davici se bo pričelo v ponedeljek 8. t. m. in bo trajalo, razdeljeno na razne okraje mesta, do sobote 13. junija za prvi ter od 22. junija do 27. junija za drugič, ker je treba vsakega otroka cepiti dvakrat. Cepljenje je obvezno ter dobe starši potrdilo za opravljeno cepljenje. Tudi ta potrdila bo treba tako kot potrdila o cepljenih kozah predložiti pri vpisu otroka v šolo. Razpored cepljenja bo objavljen v sobotnih in nedeljskih dnevnikih.

1 Prometna nesreča pod Trančo. Včeraj, malo pred 11 popoldne se je pripetila Pod trančo, med Cankarjevim in Gallusovim nabrežjem hujša prometna nesreča. Trčila sta težji avtomobil in neki osebni avto. Pri nesreči ni bilo človeških žrtev, pač pa se je zdrobilo osebenemu avtomobilu levo prednje krilo s kolesom. Avtomobil je bil na pogon z ogljem. Lastnik trpi okoli 5000 lir škode.

1 Delo mestnega tržnega laboratorija. Za prehrano prebivalstva in za splošno ljudsko zdravje so v vseh modernih mestih v našem stoletju pri-

čeli ustanavljati moderne tržne laboratorije, ki natančno in vestno pregledujejo ljudsko prehrano. Zlasti so važne kemične analize, ki ugotavljajo ne samo neoporečnost ali pokvarjenost živil, temveč tudi njihovo kakovost. Tržno nadzorstvo v Ljubljani je to nalogo sicer vedno opravljalo, v zadnjih letih pa se je znatno izpopolnilo, ko je dobilo svojo lasten laboratorij. Najbolj važne so v Ljubljani — podobno kakor v drugih mestih — preiskave mleka. Lani je mestni tržni laboratorij preiskal skupno 4057 vzorcev živil, od teh 3306 mleka, 751 pa drugih. Pri mleku so ugotovili v 256 primerih onesnaženo mleko, 134 primerov posnetega mleka in 129 primerov z vodo dolitega mleka. Mestni laboratorij ima tudi dovolj dela s preiskavo raznih drugih vzorcev, ki jih dobi od drugih oblasti glede preiskave živil, pa tudi mila. Ponarejanje mila se je namreč v Ljubljani razpaslo, zato oblasti strogo zasedujejo kupčijo z milom.

1 Nove vrste triciklji. V Ljubljani so se pojavile nove vrste triciklji, ki dokazujejo prav lepo iznajdljivost naših ljudi. Poleg običajnih tricikljev na visoki in na nizki kolesa, so namreč razni ljubljanski slugi, dostavljanci in slični zaposleni uvedli zdaj tudi triciklje, ki so v bistvu stara predelana dvokolesa, le da jim je priključeno še eno kolo, vzporedno ob zadnjem kolesu, na tem kolesu pa je lahka košara. Torej predstavljajo ti novi triciklji dvokolesa — e prikolico. Za prevažanje lažjih tovorov so ti triciklji prav prikladni, za težje tovore pa seveda niso, ter morajo dostavljenci pač uporabljati prave triciklje, zlasti take z nizkimi prednjimi kolesi, ki imajo težje bližje tlom in zato večjo nosilnost.

1 »Poročno darilo« je naslov italijanske veseligrice, ki jo je napisal G. Forzano. Igra je prijetna zgodbica med mlado farmacevto v podeželski apoteki in mladim avtomobilistom, ki po naključju zaide v apoteko. Prikupno je podan značaj dekleta, ki si skuša s samostojnim delom na pošten način služiti svoj kruh. Srečanje s tujcem jo vede do usodnega koraka. Igrali bodo: Lucijo — Simicčeva, Carla — Jan, Ersilio — Nablocka, Annibala — Plut, učitelja — Gale, oficila — Brezigar, Castellija — Prešetnik, župnika — Bratina, hišno — Rakarjeva, zdravnika — Peček, letoviščarko — J. Bolarijeva, vaščana — Vertin, delavca — Raztreš. Režiser: prof. O. Šest. Inscenator: inž. E. Franz.

1 P. I. Calkovskij: »Evgenij Onjegin«. Pričetek predstave na praznik, v četrtek, bo ob 15. Peli bodo: Larino — Poličeva, Tatjana — Heybalova, Olgo — Spanova, Onjegina — Primožič, Lenkega — Sladoljev, Gremina — Lupša, Filipjevno — B. Stritarjeva, Triquet — B. Sancin, stolnika — Skabar, Zarekega — Dolničar, Oillota — Menčni. Dirigent: A. Nefat, režiser: G. Debevec, zborovodja: R. Simoniti, koreograf: inž. P. Golovin.

1 Zdravniško dežurno službo bo opravljal od srede od 20 do petka do 8 mestni višji zdravstveni svetnik dr. Mis Franta, poljanska 15-II, telefon 32-84.

Naznanila

GLEDAJLIŠČE. Drama: Četrtek, 4. junija ob 17.30: »Poročno darilo«. Red Četrtek. — Petek, 5. junija ob 15: »Konto X«. Izven. Zelo znižane cene od 10 lir navzdol. — Sobota, 6. junija ob 17.30: »Sola za hene«. Red B. — Nedelja, 7. junija ob 17: »Romeo in Julija«. Izven.

Opera: Četrtek, 4. junija ob 15: »Evgenij Onjegin«. Izven. Cene od 20 lir navzdol. — Petek, 5. junija: Zaprtje. — Sobota, 6. junija ob 17: »La Bohème«. Izven. — Nedelja, 7. junija ob 15: »Carmen«. Izven. Cene od 20 lir navzdol.

RADIO. Četrtek, 4. junija, 7.30 Poročila v italijanski — 7.45 Lahka glasba. V odmoru (8.00): Napoved časa — 8.15 Poročila v italijanski — 12.15 Klavirski koncert Boljana Adamica — 12.40 Orkester vodi dirigent Zeme — 13. Napoved časa. Poročila v italijanski — 13.15 Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenski — 13.17 Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Sijancec. — Pisana glasba — 14. Poročila v italijanski — 14.15 Simfonični koncert pod vodstvom dirigenta Uga Tansinija — 14.45 Poročila v slovenski — 17. Dr. Ludvik Puš: Gospodarska navodila in poročila. Kmetijsko predavanje v slovenski — 17.20 Koncert ljubljanskega komornega dua, Anton Trost — klavir, Slaja — violina — 19.30 Poročila v slovenski — 19.45 Simfonična glasba — 20. Napoved časa. Poročila v italijanski — 20.30 Koncert dnevnih dogodkov v slovenski — 20.30 Vojške pesmi — 20.45 Vesela ringaraja — 21.35 Orkester Cetra v dirigent Barzija — 22.15 Operno glasbo izvaja orkester pod vodstvom dirigenta Morellija, solo delujeta sopranistka Pina de Filipis in tenorist Peter Sardelli — 22.45 Poročila v italijanski.

Petek, 5. junija, 7.30 Poročila v slovenski — 7.45 Pesmi in napetvi. V odmoru (8.00): Napoved časa — 8.15 Poročila v italijanski — 12.15 Koncert baritonista Dušana Pertota (pri klavirju Marijan Lipovšek) — 12.40 Trio Ambrosiano — 13. Napoved časa. — Poročila v italijanski — 13.15 Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenski — 13.17 Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Sijancec — 14. Poročila v italijanski — 14.15 Domači orkester vodi dirigent Fragna — 14.45 Poročila v slovenski — 17.15 Koncert Komornega zbora, vodi dirigent D. M. Sijancec — 17.50 Pisana glasba — 19.30 Poročila v slovenski — 19.45 Operetna glasba — 20. Napoved časa. Poročila v italijanski — 20.30 Komentar dnevnih dogodkov v slovenski — 20.30 Vojške pesmi — 20.45 »Tiše in ena noč« — balada v dejanjih. Glasba Viktorja de Sabata: Dirigent Armando la Rosa Parosi. V odmoru: Predavanje v slovenski — 21.30 Zanimivosti v slovenski — 22. Vesela glasba, vodi dirigent Petralia — 22.45 Poročila v italijanski.

SLUŽBA TRAFIK v četrtek, 4. junija. V četrtek, 4. junija bodo odprte naslednje trafike: Od 7 do 28: Kmetič, Celovška 54, Kregar, Dravljica 81, Zlatič, Trševska, kiosk. (Strojne tove). Kolar, Predovičeva 12, Šušteršič, Tovarniška 17, Zajc, Poljanska 11, Pokoren, Šmarčnik, S. Podjed, Sv. Petra nasip 23, Juvan, Količar, 35, Šušteršič, Sv. Petra 7, Zuzar, Miklošičeva 34, Melihar, Aleksandrova, kiosk. Tivoli, Sever, Šelbergova 1, Novak, Gosposka 11, Oblik 11, Sv. Florijana 38, Jerina, Gerbičeva 61, Mrvar, Tršška, kiosk pri uri. — Od 7 do 13: Pohar, Medvedova, kiosk blizu kolodvora. Pis. Zg. Siska 115, Gregorinčič, Složice, kiosk Trševska, Kovič, Zaloška 41, Mungerič, Poljanska, kiosk, križišče Potočničkova, Kastelic, Tršška 20, Senk, Rešjeva 24, Kušar, Sv. Petra 40, Kordić, Gjeva 5, Prasnakar, Trševska 20, Dornik, Igriška, 5, Cufar, Jurčičev trg 3, Pate, Krekov trg, kiosk, Velikavrh, Sv. Jakoba trg 9, Merjasec, Tršška 64, Krča, Cesta v Rožno dolino, kiosk.

LEKARNE. Nočno službo imajo lekarnice v četrtek: Mr. Bakarič, Sv. Jakoba trg 9, Mr. Ramor, Miklošičeva cesta 20 in Mr. Murnayer Jr. Sv. Petra cesta 78. — V petek: Mr. Sušnik, Mariljin trg 5, Mr. Kuralt, Gosposvetska cesta 10 in Mr. Bohinc, ded., Cesta 29, oktobra 31.

POIZVEDOVANJE. Zatekel se je mali kanarček. Dobi se v upravi »SLOVENCA«.

V nedeljo sem izgubila zapusteno iz šiske do pokopališča v Sv. Križu. Poštenega najdiitelja prosim, da jo povrne proti nagradi, upravi »Slovenca«, ker mi je zelo drag spomin.

Iz Hrvatske

Nova gordna ravnanjelstva, ki jih je hrvatski minister za gozdarstvo in rudarstvo ustanovil v Hrvatski Mitrovici, Novi Gradski, Bjelovar, Ogulinu, Travniku, Omišu in Dubrovniku, bodo pričela posloovati že v prvi polovici tega meseca.

Omejitev tekstilne proizvodnje za meščansko prebivalstvo. Centrala za tekstilno blago je zaradi varčevanja s tekstilnimi sirovinami prepovedala vsako predelavo sirovin, predvina in tekstilnih odpadkov in krp za potrebe meščanskega prebivalstva. Ta prepoved se nanasa tako na obrtnike, kakor tudi industrijalce. Prepoved obsega od sirovin sledeče vrste: sirovi bombaž in odpadke pri preji, ovčjo volno vseh vrst, kakor tudi kožarsko volno in njene odpadke, lan, konopljo ter vse izdelke iz te sirovine ter končno kotenino in juto. Za potrebe meščanstva je dovoljeno predelati samo 25% obstoječe zaloge.

V soboto, dne 30. maja je bila v Zagrebu na Jelatičevem trgu velika ustaška slovesnost, na

Z razstave Gorše-Maleš

France Gorše: Marija

KINO KODELJEVO — Tel. 41-64

Krasna drama globoke življenjske resničnosti

ODPOVED LJUBEZNI

V glavni vlogi ljubljene naša publike Charles Boyer in Irene Dunne

Film napetih pustolovščin

Capitan Fracassa

Predstave ob delavnikih ob 17.30, ob nedeljah ob 14.30 in 17.

kateri so sodelovale vse ustaške organizacije iz Zagreba. Na prireditvi sta med drugim govorila tudi minister dr. Solc ter šef hrvatske državne propagande dr. Riger.

Kakor lansko leto, bodo tudi sedaj na Hrvatskem vsako nedeljo in praznik večja ustaška zborovanja, na katerih bodo govorili hrvatski ministri in veliki župani ter ostali funkcionarji ustaškega pokreta.

Spominske znamke na senjske žrtve bodo izdali ustaši v Zagrebu.

V okviru proslav, ki so ta teden na Hrvatskem posvečene materi in otroku, so v Zagrebu odprli tudi razstavo hrvatske mladinske književnosti.

Iz Srbije

Nedilč voditelj srbskega delavstva. V nedeljo, dne 31. maja je imel preko belgrajskega radija govor predsednik srbske vlade general Nedilč. Tokrat je Nedilč govoril srbskemu delavstvu ter ga je pohvalil, da se je v vseh panogah gospodarstva življenja v Srbiji krepko lotil obnovitvenega dela. V svojih izjavah je Nedilč govoril tudi o načinu rešitve delavskega vprašanja v posameznih državah ter je imel za vzgled rešitev tega vprašanja v tistih državah, ki so ga postavile na narodno-socialno podlago. V nadaljnjih izjavah je podvrget ostri kritiki tudi delovanje raznih delavskih organizacij v prejšnji državi. V sedajni Srbiji je dovoljena samo ena delavska organizacija, srbska delovna skupnost, katere vodstvo je prevzel sam. Kot voditelj srbskega delavstva Nedilč v svojem govoru napoveduje, da bo storil vse, da bo delavstvo zaščitil pred vsakim izrabljanjem, bodisi od strani kapitala, organizacije ali pa države. Po njegovi napovedi bo delavstvo dobilo v vodstvu javnega življenja položaj, ki ga po svoji številni moči in kot važen činitelj v pridobivanju gospodarskih dobrin tudi zasluži.

Posredovanje v posameznih državnih uradih niso prepovedale samo nekatera srbska ministarstva, temveč tudi nekateri drugi uradi. Tako prepoved je pred kratkim izdala tudi centrala za železo in kovine.

Nov način mletja pšenice. Upravnik srbske žitarske centrale je izdal naredbu, s katero je spremenil dosedanj predpisani način mletja pšenice. Po novi naredbi smejo mlini izmleti iz 100 kilogramov pšenice 90 kg enotne moke in 8 kg otrobov.

Znani akademski slikar Albert Sirk, ki živi sedaj stalno v Zajčaru, se tudi v novem kraju pridno udeležuje v slikarstvu ter priraja z velikim uspehom razstave svojih umetnin v posameznih mestih Timočke krajine.

Odseke za narodno prosveto in vzgojo so pričele ustanavljati posamezne občine v ariljskem okraju.

Vsi državni in samoupravni uradniki v Kragujevcu so imeli sestanek, na katerem so izpričevali svojo privrženost in vdanost sedanjim srbskim vladam.

S Spodnjega Štajerskega

Umril je v Pristavi pri Dobrni 74-letna Rozalija Žibac, v Klancu pri Dobrni pa 81-letni Ivan Prebičnik. V Mariboru so umrli: 39-letni mizarški pomočnik Rudolf Kranjc, ugleševalec klavirjev in hišni posestnik Franc Završnik, star 79 let, in kovski mojster Jakob Kokot.

Nesreče. Simon Pulko, 42-letni kurjač v neki mariborski tovarni, je padel po stopnicah in si razbil koleno. — 37-letna ravnateljava žena Gizela Zupanc se je sprehajala za Tremi ribniki v Mariboru, kjer jo je popadel pes in jo močno ugriznil v desno nogo. Prepeljati so jo morali v mariborsko bolnišnico.

Nekaj za mlada srca

Žaba sopotnica

Nekdaj je živila žaba Poskakunja. Živila je v mlaki, lovila muhe in komarje, spomladi pa je regljala s svojimi tovaršicami. Njeno življenje je bilo čisto navadno žabje življenje. Ali zgodil se je — neverjeten dogodek...

Nekoč je sedela žaba Poskakunja na trstki in sanjarila. Rahel, topel dežek je preel in bilo ji je prijetno. Pa je mislila:

»Lepo je življenje in lepo je živeti.«
»Toda je nenadoma zaslislala neke v zraku čudne glasove. Pogledala je in se začudila:

»Kdo so tiste živali? V tako dolgi vrsti lete in je vrsta kakor bi bila s črto potegnjena.«

Gledala je, in živali — bile so divje race — so krožile nekaj časa po zraku, nato pa se spustile prav tam ob mlaki, v kateri je sedela žaba.

»Kra, kra,« je zakričala ena izmed teh živali. »Od dolgega letanja smo utrujene. Moramo malo odpočiti in nekaj zaloziti.«

Žaba Poskakunja je skočila v vodo v strahu, da ne postane žrtev divjih rac. Dolgo je ostala v mlaki. Tuhtala je in tuhtala, radovednost jo je mučila in naposled je previdno pomolila glavo iz vode.

»Kra, kra,« je rekla ena izmed ptic. »Čas je, da odletimo... Kra, kra... Na jug, na topli jug!«

Vse race so glasno zakrakale v znak odobravanja.

Žabino srce je vztrepetalo. Rada bi nekaj vprašala, ali bojazen ji je stiskala grlo. Bodrila se je in naposled tako ohrabrena vprašala:

»Gospo race, kaj je to, jug? Kam letite? Ne zamerite, ampak...«

»Kra, kra,« so zakrakale race in obkolile žabo. V mnogih je bila poželjiva želja in misel: Kako slasten zalogaj bi bil! Vendar si niso upale uštipniti odlične žabe. Morda so tudi pri tem pomislile, ker je žaba debela, tako rekoč predebela, da bi se lahko zadavile pri požiranju. In tako so, namesto da bi jo uštipnile, jele mahati s perutmi in kričati:

»Ena je kričala: »Lepo je na jugu!«

Druga je vpila: »Tam so krasna močvirja!«

Tretja je govorila: »Toplo je na jugu!«

Četrta je krakala: »Na jugu so debeli črvi!«

Peta je zatrijevala: »Oh, tako krasno je na jugu!«

Neprestano so kričale, da je žaba malone oglušela.

Ko so se umirile, je žabi najdebelejša race pojasnila, kaj je jug. Pojasnjevala ji je s tako gorečnostjo, da se je žaba vsa razkorčila od navdušenja in vprašala:

»Ali je tam tudi mnogo mek?«

»O, celi roji letajo,« je rekla race.

»Kree, kree,« je rekla žaba Poskakunja. Ozrla se je, če je morda tovarišice ne gledajo in poslušajo. Nato pa je kričnila:

»Vzemite še mene s seboj!«

»Izborno,« je vzklila visoka race. »Samo kam naj te denemo? Peruti nimaš!«

»Kdaj odletite?« je vprašala žaba.

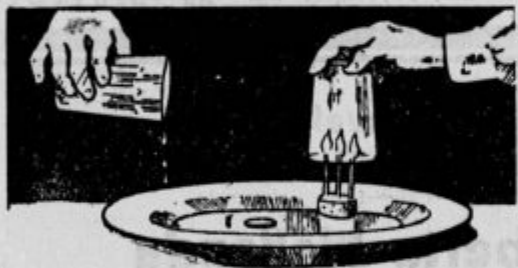
»Takoj, takoj, takoj!« so zakrakale race. —

»Kra, kra, kra,« — hladno je tu. Na jug, na jug, na topli jug!«

»Prosim, samo deset minut mi dajte časa, da razmislim. Morda se domislim česa,« je zaprosila žaba.

Skočila je v mlako med trse in se zarila globoko v blato, da bi je nikdo ne motil pri razmišljanju.

Težko — in vendar lahko

Casih ne veš, kaj bi počel, pa poskusi tole: Vzemí krožnik, položi nanj novic in natoči toliko vode, da je novic pokrit. Potem reci svojim gledalcem, naj vzamejo novic iz vode, ne da bi si zmočili prste. Nič ne bo mogel storiti tega brez našega slavnega »aparata«. Medtem si pripraviš košček plutovine in vtakneš vanj tri vžigalice. To daj v vodo, da plava in prižigj vse tri vžigalice. Ko vžigalice že dobro gorijo, povezneš prazen kozarec čez košček plute in kozarec potisneš do gladine vode. Takoj se voda dvigne v kozarec, novic pride na suho in tako ga lahko vzamemo proč, ne da bi si prste zmočili.

Paskalova enačba

Slavni Blaž Pascal († 1662) je bil matematiški fenomen. Kot deček 16 let je napisal računsko delo o stožcu, ki je bilo najučenejša študija te vrste sem od časa starih Grkov do danes. S to svojo razpravo in poznejšimi svojimi genialnimi deli je zadivil vse učeni svet. — Toda Pascal ni bil samo matematiški genij, ampak obenem tudi iskren vernik, otroško vdan Bogu in sv. Cerktvi. Umrli je v Parizu v starosti 39 let.

V njegovem življenjepisu beremo neko zanimivo črtico. Ko je ležal na smrtni postelji, ni mogel ev. obhajila prejeti zaradi bljuvanja. To mu je bilo težje od vseh muk njegove bolezni. Zal mu je bilo, da za najtežji čas svojega življenja ni imel Jezusa pri sebi. — Toda njegov matematiški genij tudi takrat ni miroval. On je bil vajen, da je z lahko reševal najtežje računske probleme. Zato ei je v teh težkih urah postavil sledečo nalogo. Z ene strani enačbe stoji zlati ciborij in Jezus v njem. A z druge strani živi ciborij — žalostno srce Pascalovo z nepoznanim »X«. Išče se sedaj vrednost, ki bi se mogla zameniti z Jezusom. — Ko bi rešil ta problem, bi mu bilo lahko. On bi namesto Jezusa enostavno poklical ali postavil to nepoznanico na svojo mesto.

Toda kdo hoče rešiti ta problem! Ali je kje na nebu (v nebesih) ali na zemlji, kar bi bilo enako Sinu božjemu? Ko bi oni X vsebinski vsa bogastva in vse lepote vsega vsemira, vendar bi bil Jezus neskončno bogatejši in lepši, dostojnejši in večji. Noben X ne more zameniti Jezusa!

In vendar je Pascal sijajno rešil svojo nalogo. Takole: Pozval je k sebi svoje prijatelje in jih zaprosil: »Pojdite v mesto, tam poiščite kakega siromašnega bolnika; prepeljite mi ga v mojo sobo in položite tukaj zraven moje postelje. Temu bolniku izkažite vso mogočo pozornost in čast in ne gujte ga z mojim denarjem kakor Jezusa samega.« Prijatelji mu izpolnijo zadnjo željo. Ko so mu

ljevaju. Preteklo je že osem minut, race so že stale pripravljene, da odletijo, kar se nenadoma iz vode tam pod trstjem, na katerem je prej sedela, pokaže žabji gobček. In izraz tega gobčka je bil tako vesel, da ni mogel biti veselejši.

»Domislila sem se, domislila,« je zmagovalno kričnila žaba Poskakunja. »Dve gospe raci naj vzameta v svoja kljuna paličko. Za paličko se oprimem. Gospe raci bosta leteli in me tako nesli. Samo krakati ne smeta, tudi jaz ne bom, ker sicer zletim na zemljo.«

Da bi se takšna žaba nosila v daljavo kakšnih petdeset tisoč kilometrov, ni kdo ve kako prijetno. Ali ta zanimiva misel žabe Poskakunje je bila tako zanimiva, da so jo race sprejele s tako navdušenostjo, da so kričale in mahale s perutmi. Po kratki seji so race sklenile, da se bosta dve po dve vsake tri ure menjavali. Ker je bilo rac, kakor govori uganja, toliko in toliko in še enkrat toliko, potem pa še enkrat toliko, žaba pa je bila samo ena, nista po dve raci prišli kaj pogosto na vrsto. — Race so našle lepo paličko: dve eta jo vzele v kljuna, žaba pa se je z gobčkom obesila nanjo. In jata rac se je z žabo Poskakunjo dvignila v višave.

Strahna je bila višina, v kateri so race letale. Žabi je pohajala sapa. Strahno se je tresla, ker v začetku race niso bile vajene nositi žabe in se niso zlagale v letu. Ubogo žabo je veter mikastil v zraku kakor bi bila iz papirja. Morala je napeti vse sile in etiskati čeljusti, da ni padla na zemljo.

Ali po nekaj urah letenja se je privadila in celo iznašla, kako si izboljša svoj položaj. Začela je gledati, kaj in kako je tam doli pod njo. Tam pod njo so se naglo gibala polja, bežali travniki, pašniki, reke, gorovje. Prej, dokler ni bila privajena temu letu na ta svoj novi položaj, ni vsega tega mogla videti. Kar visela je v zraku in gledala v višino. A zdaj, ko se je privadila na ta svoj novi položaj, je bila bolj spretna, ponosna in vesela.

»Kako izvrstno sem si izmislila,« je rekla sama pri sebi.

Race so v obliki klina letele za prvima racama, ki sta nosili žabo, krakale in jo občudovale: »Zelo pametna glavica je ta naša žabica. Med nami racami ni najti takšnih pametnih glavic.«

Žaba pa je mislila na mnoge reči. Gledajoč pred seboj mnoge reči, nepregledne zemeljske nižine in višave, se je spomnila, da se racam ni za-

Čudovite živali kenguruji

(Obisk v-zoološkem vrtu.)

Kakor za vsako ljubezen, mora imeti človek tudi za ljubezen do kengurujev za to potrebni čas. Zakaj te šegave živali so tako plašne, da se ne dajo božati niti od strežnikov, ki jih že leta in leta krmijo s senom, listjem in z repo, in ki so jim mogoče s steklenico mleka pomagali do rasti. Pa imajo dovolj povoda, da ne zaupajo človeku. Z zankami in mrežami, s kiji in sulicami jih človek lovi po travnatih in grmčastih ravninah Avstralije. Celó tako so ljudje kruti do njih, da prirejajo s psi in z avtomobili pravo gonjo na kengurje, samo da jih pobijajo in je zato že več vrst kengurjev izumrlo. Skoraj je ni živali, ki bi bila tako krotka, kot je kenguruj. Kenguruj je posebej krotka; če ga pustiš v miru, je pravi pravcati vegetarijanec, ki ne pozna krvoločnosti, čeprav vsebujeja njegovi zadnji nogi tako moč, da treska

hvalila za njihovo prijaznost. Že je hotela krikniti zahvalo, pa se je v zadnjem hipu spomnila, da bo to pomenilo strmogavljenje, kajti uat pač ne sme odpri. Še tesneje je stisnila svoje čeljusti, češ, da je treba potrpeti. Tako je letela žaba ves dan. Race, ki so jo nosile, so se med seboj izmenjavale. Spretno so vsakikrat zagrabile s kljuni konca paliče. Strahno je bilo tisto izmenjavanje žabi. Pri nekem takšnem trenutku bi žaba s paliče ekoraj zdrknila v globino.

Zvečer se je vsa ta družba ustavila poleg nekega močvirja. Povečerjale so race in tudi žaba si je nalovila muh. Zgodaj ob zori pa so race z žabo spet odletele. Letele so race, letele... Pod njimi pa so se menjavala požeta polja, pokošeni travniki, gozdovi, ki so bili kakor bi goreli v jenski barvi široke in deroče reke in plašni potoki. Od časa do časa so se slišali tudi glasovi ljudi. Nekateri so gledali in opazovali leteče race in njih tovor. Zdelo se jim je nekaj nenavadnega. Ko je žaba vse to videla, je zaželela, da bi leteli bliže pri zemlji, da bi slišala, kaj se pogovarjajo ljudje.

Na prvem oddihu je zaprosila:

»Ali bi ne mogle leteti, gospe race, nekoliko nižje? Od prevelike višine se mi kar vrti v glavi. Bojim se, da ne oslabim.«

Race so ji obljubile. Drugo jutro so letele tako nizko, da je žaba lahko razumela ljudsko govorico.

»Poglejte, pogledite,« so kričali otroci v prvi vasi. »Race nosijo žabo!«

»Poglejte, pogledite,« so se čudili v drugi vasi: »Kakšen tudež!«

»Poglejte, pogledite,« so kričali ljudje v tretji vasi. »Izmenitno! Kdo neki je iznašel to umetnost?«

Žaba ni mogla premagati izkušnje. — Ljudje morajo vedeti, da je to njena žabina iznajdba. Pozabila je na nevarnost, da ako odpre usta, zleti v globino. Zakričala je na vse grlo:

»To je moj izum! Jaz sem, ki sem ga izumila!«

In ko je kričnila, je strmoglavila na zemljo. Race so v strahu zakrakale, ena je celo zletela za žabo, da jo ujame. Ali žaba je, kakor peica, letela na zemljo. V racah je bil strah, da se ne bi pokodovala.

Ker so pa race letele zelo hitro, in žaba z njimi, žaba ni padla na zemljo tam, kjer je kričnila, temveč mnogo dalje, in sicer že v sosednji vasi. Strmoglavila je naravnost v mlako, ki je bila tam. Race so še videle, kako je pljusnila voda visoko.

To je bila sreča v nesreči žabe Poskakunje.

Ljudje v tisti vasi in vsi ostali, niso vedeli odkod je tista žaba in kdo je. Smatrali so jo, kakor vse ostale žabe, za navadno žabo, ki je regljala z njimi v tisti mlaki. Ona je sicer skušala pripovedovati, odkod je in kako je prišla sem, ali niso je poslušali. »Baha se,« je bilo mnenje vseh.

z njimi ko s cepci. Angleški pisatelj D. H. Lawrence mi je nekoč (piše dopisnik nem. lista) pripovedoval, kako je ekoraj 3 metre dolgi samec kenguruj beeno butal v lovca in bi ga bil brez dvoma ubil, če bi ga bil zadel v jetra. V nasprotju z okrnjenima sprednjima nožicama, na katerih kakor ohromeli visita peteropretni tačci, sta namreč zadnji dve nogi mogočno razviti. Kakor bati kakega stroja suvajo v eovražnika, kadar se kenguruji branijo. Na zadnjih nogah manjka palec. Zlasti močno razvit pa je četrti prst, ki je obdan s kopitastim nohtom, a drugi in tretji prst sta povsem okrnjena. Na tej čudoviti živali je vse posebno: posebna je dobrodušna zajčja glava z dolgima uhljema, čudno je nasprotje slabotnih prei spricho mogočnega zadnjega dela trupa; posebni sta invalidski sprednji nožici in veslom podobni zadnji nogi; še po-

sebeno čuden je pa žilavi, dolgi rep, na katerem sedi kenguruj kakor na pručici. Večidel se kenguruj premika skokoma, pri čemer porine svoje do 100 kg težko telo po 6 m in še več dalje. Zakaj, ta izredna žival zmeraj nekam beži. Čim le kaj zaslišja, pa se na vso moč prestraši. Ker ima komaj toliko pameti kakor ovca, kar brezumno skače okoli in si včasih ob plotu razbije glavo.

Kengurujev glas je povsem nemelodičen. Navadno ga sploh ni slišati. Le če kenguruja kdo draži ali če meni, da mu kaj grozi, pa na kratko in nejevoljno zakruli, a pri tem se prav nič ne spremeni prijazni izraz na njegovem zajčjem obrazku. Kdor opazuje to čudovito bitje, ki ima na preih prekrizani nožici, ko da bi prosilo pomoči, ga ima od dne do dne rajši. V nekaterih zooloških vrtovih so imeli posebne, orjaške kengurje, ki so pa izumrli. Jako zanimivi so »medvedji kenguruji«, ki kakor verice plezajo po dre-

vesih na Novi Gvineji. Imajo jih v zooloških vrtovih v Sydneyu in Brisbaneju, v tujini pa navadno brž poginejo.

Nasprotno pa se dozdeva tako znanemu Benet-kenguruju iz Tasmanije in rdečkasto-sivemu gorskemu kenguruju iz južne Avstralije naše podobne vseč. Znano je, da se mladici skrivajo v trebušni gubi samice in da jih samica prenaša okoli ko v povičkih. Tu se mladici prisojajo in pijejo materino mleko, ali pa iztežajo svoje zadnje nožice iz materine torbice, ki čuječe sedi pod kakim grmom kot ganljiva priredoba neeobičnega materineta.

MIŠEK detektiv

Čim je prišel Kužek na cesto, je zagledal gospoda, ki ga ni bil doslej še nikoli videl. Zato je brž sklenil, da ga bo moral zasledovati. Toda tisti gospod se je ustavil na vogalu ceste in je vprašal Kužka:

»Oprostite, gospa, ali imate vžigalice?«

»Kaj?« je zabrbil Kužek. »Če imam vžigalice? Seveda, kajpa da jih imam!«

Prosim, prosim, na razpolago so vam! In Kužek je dvignil krilo, pri tem so se pokazale njegove moške hlače in je vzel iz žepa vžigalice!

Ko je tako izdal svojo preobleko, je postal silno nejevoljen in zato je brž dejal:

»Ali se nisem izvrstno našemil? Stavim, da me ne bi nikdar spoznali!«

Prvi kompasi

Sele potem, ko je imel človek iglo magnetico, je bila omogočena prosta plovba po morju. Vsi pomorščaki, ki so se v starih časih upali na odprto morje, so bili v nevarnosti, da zaidejo in utonejo.

Igla magnetica je bržkone kitajska iznajdba, ki so jo poznali že leta 121. po Krist. roj. Pa je niso uporabljali najprej na morju, ampak v pušcah. Magnetizirano jeklo so vtaknili v košček plute, ki je plaval v plitvi lončeni posodi, ki je bila polna vode. Tako se je sama od sebe obrnila proti severu. Na Kitajskem in Japonskem so okrog l. 235. po Kr. r. poznali posebne magnetne vozove, ki so jih vozili pred cesarjem, kadar je šel kam na potovanje. Na takem vozu je stal kipec v obliki genija, čigar roka je zmeraj kazala proti jugu, pa čeprav se je voz obračal kamor koli. Igla je seveda tudi pri teh kipcih kazala proti severu, le roka je kazala na jug. V Perziji pa so imeli pločevinasto ribico z vzbočenim trupom, toda z vodoravnimi plavutmi, ki je plaval na vodi. Glava in trup eta bila zmeraj obrnjena v severno-južno smer. Kasneje, ko so kitajski pomorščaki razširili svojo plovbo do Sundskih otokov in še dalje proti jugu, je postal kompas na ladjah neobhodno potreben. Od Kitajcev so prejeli iglo magnetico najprej Arabci, od tod pa evropski narodi.

Evropejci so kaj kmalu izpopolnili to napravo. Igla ni nič več plavalna, ampak je slonela na vrteči se napravi. Tudi ta naprava, ko ostane kompasi navzlic vsakovrstnemu gibanju ladje v vodoravni legi, je že etara. Le jako zastrani kompasi angleškega izvora imajo še na olju ali alkoholu plavajočo, z zaznamovanimi stranmi svetla opremljeno magnetico. Skoraj pri vseh kompasi novejšega izvora igla magnetica visi in se premika tako kot vetrovnica. Zaradi večje varnosti deluje kar po več magnetni skupaj v vodoravni legi. Zanesljive naprave za določanje strani sveta so bile neobhodno potrebne za evropske plovbe po širnem Oceanu. Ko je Kristof Kolumb odjadril v novi svet, je imel že jako izpopolnjen kompasi na ladji.

V novejši dobi, ko so prišle v rabo železne ladje, so se morali spremeniti tudi kompasi. Če so v bližini igle magnetne večje množice železa, vpliva to nanjo, da ne more kazati proti severu. Železna ladja je pa seveda kaj velika zaloga železa. Zato je bilo treba na oba konca kompasa pritrditi priprave za izenačenje, in sicer precej močne magnetne.

Ko so pa celó začeli na ladjah proizvajati svojo elektriko za razsvetljavo, za pogon strojev itd., pa tudi to ni več zalogo, saj elektrika silno vpliva na magnetno iglo. Zatorej se povsem spremenili prejšnjo obliko kompasa in so iznašli vrteči se kompasi. Ta naprava temelji na tem, da silijo kako telo, ki se jako naglo vrti okrog samega sebe, zmeraj v lego, ki je vzporedna z osjo zemlje. Zdaj e ekoraj vse velike potniške ladje opremljene z vrtečim se kompasom, ki jih izdelujejo v posebnih tvornicah po vseh državah sveta.

SPISAL DR. J. SKET

Miklova Gala

KARL F. GONEC

181.

Naenkrat polihne krik in slokanje. Stražnik je naznanil, da se nekdo približuje. Ko se oglasi raz konja znani glas junaškega mladeniča Andreja, ki je bil prejšnje dni s Stefanom skupaj na preži, se mu odpro vrata. Vse umolkne, ko slopi jezdec v sredo oboroženih kmetov na Gradišču z besedami: »Pomirite se, tovariši! Nocoj ni nobene nevarnosti!«

182.

Nalo pa nadaljuje: »Po Stefanovem odhodu sem se pridružil tistim kmetom, ki so se postavili Turkom v bran. Bilo jih je kakih šest slo. Bil sem v njihovem taboru. Ko sem videl, da se približujejo Turki, sem hotel takoj odjahati, da vam sporočim. A sem počakal, da vidim, ali ga bodo kmetje ustavili ali ne in kam se bo obrnil.

183.

Dolgo so se branili kmetski zavezniki. Vse naskeke ljutega sovražnika so odbili. Misli sem že, da ne bodo prišli naprej. Toda proti poldnevju se zasliši strašen vik in krik. Turki so prišli po ovinkih kmetom za hrbet. Hipoma se je sovražnik polastil tabora in pomoril vse, kar mu je prišlo pod roke ali pa se jim ni vdalo. Največ se jih je borilo do zadnjega diha.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

Predstave ob delavnikih ob 16 in 18.15, ob nedeljah in praznikih ob 10.30, 14.30, 16.30 in 19.31

Velefilm!

Hči zelenega gusarja

Fosco Giachetti, Doris Duranti, Camillo Pilotto

KINO MATICA - TEL. 22-41

Zabavna filmska komedija mišnih ljubavnih scen in ljubosumnosti

HIŠA GREHA

Assia Noris, Amedeo Nazzari, Umberto Melnati, Alida Valli

KINO SLOGA - TEL. 27-30

Cudna pota ljubezni prikazuje film

ČE BI BIL POŠTEN...

V gl. vlogah: Vittorio de Sica, Mar'a Mercader itd.

KINO UNION - TEL. 22-21

Službe

Dobe:

Služkinja

za samostojno kuho in vsa hišna dela, sprejme takoj tričlanska družina. Naslov: Bethovnova ul. 16-IV, vrata 20. b

Posteno kuharico

popolnoma samostojno, ki bi opravljala tudi druga hišna dela, sprejme stiričlanska trgovska družina v Ljubljani. Plača dobra. Ponudbe na upr. »Slov.« pod »Popolnoma zanesljiva« 2413. b

Sodar

dobro izveščan, praktičen in pošten, dobi službo proti dobri plači. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Vinska trgovina« 2390. b

Služkinjo

pošteno, za hišna dela, katera zna pomoliti kravo, sprejemem takoj. Müller, Janševa 15, Ljubljana. b

Služkinjo

za vsa hišna dela iščem. Naslov v upr. »Slov.« pod št. 2407. b

Postrežnico

od 7. do 16. ure, sprejme takoj tričlanska družina. Groharjeva 3, prtlj. b

Za takojšen nastop

iščemo dobro, samostojno prodajalko, zmerno italijansko. Ponudbe na upr. »Slov.« pod »Večletna izpričevala« št. 2388. b

Gospodinjstvo pomočnico

rabim s 15. junijem. Poštenost predpogoj. Naslov v upr. »Slov.« 2396. b

Prodamo

Razno pohištvo

poceni prodaja, ampetova ul. 13 (Trnovo). 1

Hladilno omarico

majhno, praktično za gospodinjstvo, prodam. Ivo Štembal, Vegova ulica 8 (prtiličje, dvorišče, levo). b

Za »Samokuhalnike«

naj se zanimajo gospodinje, katere žele hraniti kurjavo in čas. Enostavno in poceni. Dobi se: Franc Kernjak, Tržaška c. 92.

Pisalni stroj

amerikanski in nemški, skoro nov, prodaja »Torpedov«, Miklošičeva c. 18.

Spalnica

politrana na orehovo koronino, se prodaja. Mizarstvo Hafner, Ljubljana, Podutška 59 (še v mestu)

Več spalnic

dobro ohranjenih, ena skoraj nova, kuhinjske kredence, česnjevo pisalno mizo, krojaške pupe, dva izvrstna gramofona s ploščami, prodaja: Trgovina »Ogled«, Mestni trg št. 2, vhod skozi vežo. s

Nove rjuhe

kapne, blazine in moško belo platneno obleko za 20 letnega mladeniča, prodam. Naslov v upr. »Slov.« pod št. 2401. 1

Službe

Jstejo:

Knjigovodja

z 18 letno prakso, z zadostnim znanjem italijanske ter s perfektnim znanjem nemščine, francosčine in angleščine — išče kakršne koli zaposlitve, ker je zaradi opustitve firme brez vsakega zaslužka. Sprejme tudi instrukcije, sploh vsako delo, le da bi se preživel. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Vesten in sposoben« št. 2388. a

Mlad mizarski pomočnik

išče službo. Ponudbe na upravo »Slov.« pod »Zelo priden« št. 2402. a

Mesto postrežnice iščem

od 3. ure popoldne dalje. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 2397. a

Avto-motor

Motorno kolo

DKW, 100cm, prodam. Beethovnova 9, hišnik. f

Kolesa

Nove triciklje

močne konstrukcije, nosilnost do 500 kg, izdeluje mehanik F. Ambroz, Bleiweisova 71.

Kupimo

Robidovo listje

malinovo in od rdečih jagod, kupuje: Drogerija Kane, Zidovska ul.

Predivo

vsako količino, kupim po najvišji dnevni ceni. Zima, Jager, Sv. Petra c. 7.

Globok voziček

kupim. Grudnovo nabrežje 21. k

Obet

Barvanje

usnjenih izdelkov s specialno barvo na brizgalnik. Barve in aceton: Efaks, Napoleonov trg.

Sobe

Oddajo:

Dve prazni sobi

v okolici Ljubljane pri postaji, takoj oddamo. Poizve se pri Oblak, Poljanska cesta 27. s

Poštena postrežnica

za jutranje delo, dobi sobo. Naslov v upr. »Slov.« pod št. 2295. s

Posestva

Parcelo ali njivo

v Ljubljani, južni del, kupim. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »50.000 gotovine« 2410. p

Prodaj ali zamenjam

hišo, trgovino, gostilno, in trafiko, za vilo v Ljubljani. Naslov v upr. »Slovenca« pod št. 2380. m

Oglašujte v edino uspešnem dnevniku »Slovenec«!

Sport

Tekoči dogodki

Danes bodo začeli v Rimu z mednarodnim boksarskim trobojem, ki bo trajal od 4. do 7. junija. Udeležila se ga bodo amaterska predstavnika Italije, Nemčije in Madžarske. Prireditev bo v Rimu v velikem stadionu stranke. Istočasno se bodo sestali v Rimu predstavniki evropskih bokerskih zvez, ki se bodo udeležili izrednega kongresa svoje mednarodne zveze (F. I. B. A.).

V Milanu pripravljajo veliko teniško prireditev za rimski pokal. Tokrat bo na sporedu srečanje med nemškimi in italijanskimi igralci. Za isti pokal se bodo kosali tudi v Zagrebu, kjer bo gostovala madžarska državna reprezentanca. Po krajšem odmoru bodo v nedeljo nastopili spet nogometaši v mednarodni areni. Hrvatsko nogometno predstavništvo bo odpotovalo v Bratislavo, kjer bo igralo proti izbrani enajstorici Slovaške.

V državnem nogometnem prvenstvu bo v nedeljo 7. t. m. na vrsti 29. kolo, ki bo tem zanimivejše, ker bo predzadnje. Moštva prvega razreda bodo nastopila takole:

Bologna: Bologna — Fiorentina.
Napoli: Napoli — Juventus.
Modena: Modena — Genova.
Livorno: Livorno — Roma.
Milano: Ambrosiana — Milano.
Roma: Lazio — Atalanta.
Genova: Liguria — Venezia.
Torino: Torino — Tricestina.

Sport v kratkem

Taddia, italijanski državni prvak v metanju kladiva, je izboljšal pri treningu svoj lastni rekord. Uspelo mu je nekaj izbornih metov, med katerimi je dosegel najdaljšo znamko 53.13 m. Taddia je izjavil, da se pripravlja na uradni rušenje lastnega rekorda.

Na boksarski troboj v Rimu bodo poslali Madžari 9 najuspešnejših amaterjev. O Nemcih smo že poročali, da se pripravljajo v Porečah pri Vrbskem jezeru. Začetek tekmovanja, katerega se bodo udeležili poleg Madžarov in Nemcev še Italijani, bo na Telovo.

Na Kalemegdanu v Beogradu so nastopili v nedeljo madžarski prvaki v tenisu, in tekmovali med seboj za povabljenе goste, med katerimi je bila večina nemških vojakov. Največ pohvale je žel Asboth, katerega smatrajo trenutno za najmočnejšega igralca tenisa v Evropi.

Dr. Karel Diem, ki je spremljal nemške nogometaše na potovanju v Turčijo, je izjavil v Beogradu časnika, da so ga tudi Turki povabili, da jim predava o rezultatih najnovejših izkoptavanj v Olimpiji. Popularni ravnatelj mednarodnega olimpijskega instituta bo ostal v Turčiji le nekaj dni, za tem pa se bo spet vrnil z igralci Wackerja.

Nov portugalski rekord v plavanju na 100 m hrbtno je postavil Mario Simas. Na tekmi s francoskimi plavalci je preplaval 100 m hrbtno v 1:09.

V tekmovalstvu za Tshammerjev pokal je bilo precej pomembno srečanje med dunajskima kluboma WAC in Austria. Ta je izgubila 6:7 in s tem izpadla iz nadaljnjega tekmovanja. Ostali izidi obili: Dunajski športni klub — Wacker 3:2, Rapid — Vienna 7:3, WAC — Austria 7:1.

Argentinita — Uruguay 4:1. V Buenos-Airesu so igrali meddržavno nogometno tekmo, na kateri so Argentinci premagali enajstorico Uruguaya z izidom 4:1.

Flandrijske plavalčice so se kosale s Parižankami in jih premagale s piščo razliko 63:61. Nastopila je tudi svetovna rekorderka Fermande Garoen, ki je dosegla na 100 m prosto 1:14.6, na 400 m pa 6:05.5 min.

Vsem sorodnikom, znancem in prijateljem sporočamo žalostno vest, da je dne 18. maja 1942 umrla v Mariboru naša ljuba mama, stara mama in tašča, gospa

Alojzija Vreča roj. Špirk

vдова po nadučitelju

Pokopana je v rodbinski grobnici na pokopališču v Negovi.

Spalato, Maribor, dne 30. maja 1942.

Oton in Maks, sinova - in ostalo sorodstvo.

Zorman:

Bratca izpod Zaplate

»Se mi je zdelo,« ga pozdravi pri vratih.
»Kaj pa da te tako dolgo ni?«
»Samo še za kake pol ure je,« se oglasi iz sobe gospod Gorjanc. »To bo kar brž,« doda gospa Gorjančeva, ki večere navadno presedi v naslonjaču, drži odprto knjigo v roki pa — dremlje.
»V pol ure,« se nedolžno zasmje Mihec.
»Ti pojdi spat; bom pa jaz naprej.«
»Saj bi še lahko,« odgovori Mihec.
»Sem pustil vrata na stopnišče kar odprta,« ga potisne brat skozi vrata, da Mihec vošči lahko noč že s stopnišča.
»Na tale pisma bi jutri rad poslal odgovore,« se nekako opravičuje gospod Gorjanc, a Aleš že sedi in čaka narekovanja. Potem pa prsti potiskajo, da jih trgovec s svojimi mislimi in besedami komaj dohaja. —
»Lahko noč,« hoče Aleš oditi, ko končata.
»Počakaj še malo,« se predrami gospa, vstane in vzame iz omare kos kruha in nekaj sladkorčkov. »Kar ugrizni!«
Aleš stegne roko, pa jo brž umakne, ko zapazi, da je ura že precej čez polnoči.
»Hvala. Oprostite... Ne bom...«
»Kolikor vem, nisi sit,« je užaljena gospa.
»Toda polnoči je že.«
»Si še bolj lačen. Le daj. Ne pusti se prositi.«
»Prvi petek je. Mama —«
»Pa kaj zato. Saj si tudi na prvi petek lačen.«
»Tak ne sili ga, no. K zadostilnemur obhajilu bosta šla z Mihecem,« gospod prehitji gospo,

Zahvala

Vsem, ki so se ob bridki izgubi našega dobrega očeta in starega očeta, gospoda

Roberta Wallanda

z nami sočustvovali, mu poklonili vence in cvetje ter spremili draga pokojnika na njegovi zadnji poti, se iskreno zahvaljujemo. Naša posebna zahvala pa naj velja preč. duhovščini, gg. zdravnikom Šlajmerjevega doma, ki so mu lajšali trpljenje poslednjih trenutkov, trdki E. Jeras in drug. Društvu trgovskih zastopnikov ter vsem, ki so nam v težkih urah stali ob strani ter na kakršen koli način počastili spomin blagega pokojnika. Bog povrni vsem!

Albina Walland, otroci in ostali sorodniki.

ki bi še naprej pregovarjala. »Še en kos odreži za Miheca pa s seboj naj vzame, da bosta imela za jutri; se pravi za danes, ko je že polnoči.«
»Prosim,« počaka Aleš, se zahvali, poslovi in odhiti na stopnišče pa po stopnicah v tretje nadstropje, kjer ga čaka Mihec.
»Ključa nisi imel s seboj, sem te pa počakal, da ne bi zvonil.«
»Kruha sem dobil. Dva kosa.«
»Pa si že jedel?« je Mihec v skrbeh.
»Ne. Saj je že polnoči in prvi petek.«
»Zato pa,« odleže bratcu. »Si braš pred pismo od doma?« vpraša, ko zapira vrata. »Jaz sem ga tudi,« šepeta v kuhinji. »Kako mama pišejo: ... posebno prvih petkov nikar ne pozabita, ko škof tako zlo proročajo...«
bere Mihec. »Aleš, meni se zdi, kot bi bil doma pri mami.«
»Molila še nisva.«
»Poglekmeta in kratko molita.«
In kako lepo nama je Francka napisala. Najbrž ji je Ceta malo pomagal. Ali pa precej. Saj Francka je šele pet let stara. Seveda, pred Svečnico ima god in rojstni dan. Samo velike črke šele zna. Tiskane. Jo je najbrž lanček učil, ko je zmeraj pravil, da bo za učitelja. Poglej,« prinese pismo Alešu in mu kaže nerodne Franckine črke.
TUDI JAZ BVAJRADA SPET VIDE LA MARIJOPROSIM DABIKAJ KMALUDOMOV MOGLA FRANKA.
»Spat pojdiva, da bova zjutraj mogla vstati,« priganja Aleš in pripravlja budičko, da bi ob šestih pozvonila. Postavi si jo kolikor mogoče blizu ušes, da bi je ne preslišal. Pa jo kljub temu velikokrat. Mihec pa še celo.

»Če ne bom hotel, kar povej: Prvi petek je. Saj veš, kaj je mama pisala.«
»Ti, Aleš, gospod Gorjanc je pa dober človek. Se ti ne zdi?« sprašuje Mihec že pod odejo v temi.
»Saj tudi gospa ni napačna.«
»Jaz sem mu razkladal o prvih petkih, pa je rekel, da bo šel tudi sam v cerkev.«
»Ti si mu pravil?«
»Seveda. — Ti, mama bo pa nocoj kaj malo spala ali pa sploh spat ne bo šla, ko mora tako daleč, da bo mogla biti pri obhajilu. Ko bi bila pri nama. Mama pa atej in oča in vsi...«
»Moliva zanje. Pa zaepiva,« komaj še odgovarja Aleš.
»Tako kot naju je mama nančila: Z božjim križem se pokrižam, z Jezusovimi ranami se ognem, pod Marijinim plaščem pa zaspim, dušo pa nebeškemu Očetu izročim. — Aleš, kaj boš ti jutri prav posebej prosil pri obhajilu?«
Toda Aleš že spi. Matematična naloga ga je dodobra zdelala. Pa tipkanje tudi.

Ob šestih zaropota budička. Aleš se seže z roko v temo, da ustavi njen ropot. Hoče poklicati Miheca, a ta se že oglasi: »Dobro jutro!«
Iz cerkve grede vidita za durmi klečati gospoda Gorjanca.
»Saj je rekel, da bo šel,« ves vesel hiti Mihec še skoraj med vrati. Aleš pa misli na mamo, ki jima je pisala čisto po domače pa tako iskreno:
... če redkokdež moremo k Maš pa k Obhajilu...
... pejšta vedva velikati... deb tud naš ludge usi Jezusa lubil pa Mater Božjo saj brez Boga namormo neč... posebno prvih petkov nkar ne pozabita...
Konec.